Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVI. Celovec, petek, 10. september 1971 Štev. 36 (1521)

PREDSEDNIK TITO NA TJENTIŠTU:

Od tu je prodrla v svet resnica o našem narodnoosvobodilnem boju

Letos obhajajo jugoslovanski narodi tridesetletnico ljudske vstaje in revolucije. Po vseh republikah so imeli najrazličnejše proslave in prireditve. Osrednja manifestacija pa je bila zadnjo nedeljo na Tjentištu, kjer so v navzočnosti več kot 60.000 ljudi iz vseh republik odkrili monumentalen spomenik borcem zgodovinske bitke na Sutjeski pred 28 leti, po kateri je svet pravzaprav šele zvedel resnico o narodnoosvobodilnem boju jugoslovanskih narodov. V tej bitki proti veliko močnejšim sovražnim silam je padlo več kot 8000 partizanskih borcev, od katerih jih je nekaj nad 3000 pokopanih na Tjentištu, medtem ko so grobovi ostalih raztreseni po bližnjih gorskih grebenih in globelih.

Na veliki slavnosti na Tjentištu je govoril predsednik Tito, ki je spomnil na boje pred 28 leti in dejal, da je bila prav tukaj izbojevana zmaga v eni največjih in najslavnejših bitk. In z bojišč na Sutjeski je prvič prodrla v svet tudi resnica o narodnoosvobodilnem boju, o tem, kdo je v resnici prelival kri v boju s fašisti. „Miniti so morala skoraj tri leta, partizani so se morali bojevati širom po deželi, brez sleherne pomoči od zunaj, ne da bi imeli svoje tovarne orožja, katerega so jemali okupatorju in ga plačevali s krvjo, imeli so tudi svobodna ozemlja in zavzemali mesta, pa vendar je resnica o tem boju le stežka prodirala v svet in to je naše borce najbolj bolelo. Na stotisoče jih je padlo, preden je svet zvedel resnico o njih. V tem, da se je po bitki na Sutjeski razvedela resnica o našem boju, pa je zgodovinski pomen te bitke."

Predsednik Tito je potem naglasil, da tukaj, kakor tudi v vsem narodnoosvobodilnem boju, ni nihče spraševal, kdo je katere narodnosti; vsi so bili borci za svobodo svojega ljudstva in Jugoslavije, vsi so se zavedali, da je usoda jugoslovanskih narodov čedalje bolj povezana s krvjo, in tako bi moralo biti tudi danes.

Nekaterim današnjim zgodovinarjem v svetu je Tito očital, da podcenjujejo in omalovažujejo to, kar so jugoslovanski narodi drago plačali s stotisoči življenj svojih borcev. „Naše žrtve so bile veliko večje, kot je terjala osvoboditev naše dežele; bojevali smo se tudi za svobodo vseh zasužnjenih narodov. Zato pa vsako pačenje zgodovinskih dejstev o našem boju globoko žali naše narode. Ta spomenik na Sutjeski, kakor tudi vsi spomeniki in po vsej deželi raztreseni grobovi padlih borcev najzgovorneje pričajo o tem boju, to so večni spomeniki in pričevanja resnice o tem, kar se je zgodilo."

Potem je predsednik Tito spregovoril o sovražnikih Jugoslavije, ki govore, da bo Jugoslavija razpadla. Jugoslavija bo razpadla, je ugotovil, ko bodo razpadli ti hribi; to pa se ne bo nikoli zgodilo. Nekdanje borce je pozval, naj se še naprej borijo, kajti „revolucija še traja in borci so poklicani, da se še naprej bojujejo za cilje in pridobitve revolucije — predvsem za bratstvo in enotnost naših narodov, za pravilno urejanje narodnostnega vprašanja, za nadaljnji socialistični razvoj."

KANCLER KREISKY ZAGOTAVLJA:

Med SPÖ in FPÖ ni sporazuma

o vladni koaliciji po volitvah

V navzočnosti delegatov iz vseh zveznih dežel je vodstvo Socialistične stranke Avstrije v torek sklepalo o kandidatih za letošnje državnozborske volitve 10. oktobra. Na kongresu je predsednik stranke in sedanji zvezni kancler dr. Bruno Kreisky orisal tudi cilje, ki jih bo SPÖ skušala doseči pri teh volitvah oz. uresničiti v prihodnjih letih.

Med drugim je dr. Kreisky poudaril, da je SPÖ seveda pripravljena sama sestaviti novo zvezno vlado, če bi ji avstrijsko ljudstvo na volitvah izreklo ustrezno zaupanje. Za absolutno večino je po novem volilnem zakonu potrebna skoraj polovica vseh glasov, „toda zakaj naj ne bi bilo možno, da bi SPÖ, ki je pri volitvah 1. marca 1970 pridobila 5,8 odstotka glasov, pri bližnjih volitvah pridobila še nadaljnjega 1,5 odstotka?" Zato si bo SPÖ v dneh pred volitvami prizadevala, da si zagotovi zaupanje večine volivcev, je izjavil dr. Kreisky in dodal, da ji bo pri tem lažje kot v preteklosti, kajti zdaj v Avstriji vsakdo ve, kaj lahko pričakuje od socialistov in kako krivična je bila vsa desetletna propaganda proti socialistični stranki.

Posebej je dr. Kreisky zavzel stališče k vprašanju morebitne vladne koalicije po volitvah. Kritiziral je tozadevno spreminjajoče se stališče pri ÖVP in FPÖ ter izrecno naglasil, da med SPÖ in FPÖ ni sporazuma o koaliciji po 10. oktobru.

V ostalem je dal kancler Kreisky največji poudarek gospodarskim vprašanjem ter poudaril, da si je vlada zastavila nalogo, s svojim programom in svojo dejavnostjo oblikovati razvoj Avstrije sedemdesetih let. V tem času mora biti možno, doseči tisto raven, ki jo imajo v materialnem pogledu zdaj najbolj razvite dežele v Evropi. S tem bi, kakor je ugotovil dr. Kreisky, avstrijsko gospodarstvo doseglo evropsko zrelost. „Avstriji hočemo zagotoviti dobro mesto v Evropi," je izjavil, „in smo prepričani, da trajna nevtralnost to omogoča."

Na seznamu kandidatov, s katerimi se SPÖ predstavlja pri letošnjih volitvah, je spričo dejstva, da so bile zadnje volitve šele lani, razumljivo precej „starih" imen; pač pa so med tistimi, ki ne bodo več kandidirali, tudi tako profilirani socialistični politiki, kot sta n. pr. dr. Bruno Pittermann in dipl. ing. Karl Waldbrunner.

Avstrija zapravlja svoj ugled

ko se v manjšinskih vprašanjih poslužuje različnih meril in dvovrstne pravice

Koroška ne pride do miru. Hudobni „slovenski ekstremisti" vedno spet poskrbijo, da se prebivalstvo razburja.

Tri take „slovenske ekstremiste" — maturanta Janka Maleja in Marjana Šturma ter visokošolca Mirka Messnerja — je policija menda že prijavila sodišču in je le vprašanje časa, kdaj se bodo znašli na zatožni klopi, da se zagovarjajo zaradi „zločinov", ki jih jim očitajo (katere pa jim bodo seveda morali šele dokazati, saj jih nihče ni zalotil pri kakšnem kaznivem dejanju).

Kljub temu pa „slovenski ekstremisti" nočejo mirovati. V Globasnici so bili v noči po otvoritvi novega gasilskega doma požagani drogovi z avstrijskimi in koroškimi zastavami; po pisanju koroškega tiska so storilci razumljivo „slovenski ekstremisti". V Ponikvi med pliberkom in Bistrico je prejšnji teden v petek zvečer neznan storilec premazal krajevni napis; koroški tisk seveda ve, da gre za dejanje „slovenskih ekstremistov". In tako dalje, in tako naprej . . .

Toda: Kdo more na primer trditi, da je bil neznani storilec v Ponikvi res Slovenec, saj ga neka gospodinja, ki ga je menda preplašila med „delom", ni prepoznala. Ali kdo more trditi, da so drogove v Globasnici požagali Slovenci, ko pa je med ljudmi slišati povsem drugačne in precej določene glasove. Ljudski glas je božji glas, pravi star pregovor. Kaj če bi policija prisluhnila temu glasu, morda ji potem izsledite dejanskih storilcev ne bi več delala težav.

Morda pa bi bila odkritja potem le preveč neprijetna, ker bi pokazala, kje so resnični ekstremisti? Zato je bolj enostavna tale logika: treba je le dosledno pisati in govoriti o „slovenskih ekstremistih" in prej ali slej bo javnost verjela, da je vse to res; da so Slovenci tisti, ki nočejo miru v deželi, zato izzivajo, hujskajo, kršijo zakone — skratka so protidržavni element, s katerim je treba odločno obračunati.

Ali se tisti, ki zastopajo in podpirajo tako „logiko", prav nič ne zavedajo, kako neodgovorno in umazano je njihovo početje? Ravnajo namreč po načelih dvojne morale, ko Slovencem brez vsakih dokazov in argumentov očitajo, da so ekstremisti, da kalijo mir itd., hkrati pa zavestno zapirajo oči in ušesa za vse tiste pojave, ki dejansko ogrožajo mirno sožitje med narodoma v deželi ter bremenijo odnose med sosednima deželama.

Ampak tudi s takšno prakso dvojne morale ne bo mogoče prikriti resnice in zamolčati dejanske stvarnosti na Koroškem. V deželi sami in izven njenih meja postaja vedno bolj očitno, da Avstrija zapravlja svoj ugled, ko se v manjšinskih vprašanjih poslužuje različnih meril in dvovrstne pravice. Ugled kot pravna država pa si bo v domači in zlasti v mednarodni javnosti znova pridobila le tedaj, če bo z manjšinami doma ravnala enako, kakor to zahteva za svojo manjšino v tuji državi — ko bo namreč dosledno, pravično in širokogrudno izpolnila vse obveznosti, ki jih je prevzela v državni pogodbi.

OB ZAČETKU ŠOLE:

Poslužimo se svoje pravice in možnosti:

Prijavimo otroke k dvojezičemu pouku!

Ob začetku novega šolskega leta Vas hočemo ponovno opozoriti na možnost prijave Vašega otroka k dvojezičnemu pouku, kakor to predvideva manjšinski šolski zakon. Prosimo, Vas, da trezno preudarite vse prednosti znanja dveh jezikov že v najmlajših letih ter se nato poslužite svoje pravice.

Mislimo, da nam ni treba posebej razlagati koristi znanja dveh jezikov, ki se jih otrok lahko in hitro priuči. Kajti to je znanstveno dokazano in povsod po vsetu se trudijo v to smer. Tako šolanje priporočajo tudi najuglednejši pedagogi po vsem svetu.

Koroški Slovenci imamo to možnost že doma, ko otroka učimo svojega materinega jezika. Okolica in šola pa ga naučita drugega deželnega jezika. Zato ima naš otrok pri vstopu v prvi razred najboljše pogoje, da se v obeh deželnih jezikih izpopolni in se priuči njune knjižne oblike. Če torej hočete svojemu otroku dobro, potem mu ne jemljite te lepe možnosti, za katero ga bodo njegovi sošolci kasneje v življenju zavidali.

Dognano je, da otroka učenje dveh jezikov v osnovni šoli nikakor ne obremenjuje, nasprotno, njegovo mišljenje s tem postane bolj razgibano in mu pozneje olajša učenje tretjega in četrtega jezika. To še posebej velja za učenje ostalih slovanskih jezikov, ki postajajo iz leta v leto bolj važni za mednarodne odnose.

Čeprav drži, da je slovenščina jezik razmeroma majhnega naroda, je vendar za naše kraje v času odprtih meja in dobrega sosedstva poleg nemščine najpotrebnejši jezik.

Našemu priporočilu se je pridružila tudi Avstrijska liga za človekove pravice.

Svojega otroka lahko prijavite pri upravi šole v prvih desetih dneh po začetku šolskega leta.

Krščanska kulturna zveza
Lovro Kaselj, predsednik

Slovenska prosvetna zveza
Hanzi Weiss, predsednik

Gemeinsam ins Europa der Zukunft!

In der Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte heißt es im Artikel 26, daß die schulische Ausbildung die volle Entfaltung der menschlichen Persönlichkeit und die Stärkung der Achtung der Menschenrechte und Grundfreiheiten zum Ziele haben solle; ferner soll sie Verständnis, Duldsamkeit und Freundschaft zwischen allen Nationen und allen rassischen und religiösen Gruppen fördern und die Aufrechterhaltung des Friedens begünstigen.

Es würde uns mit Genugtuung erfüllen, wenn wir diese hehren Ziele in Kärnten, das gern als Modell eines Vereinten Europa hingestellt wird, verwirklichen könnten. Zweifellos kann die Schule sehr viel dazu beitragen, in dem sie die Jugend von klein auf in dieser Richtung erzieht und ihr die Möglichkeit gibt, das Zusammenleben zweier gleichberechtigter und gleich geachteter Völker bereits in der Klassengemeinschaft zu praktizieren.

Um in die Kultur des eigenen Volkes einen tieferen Einblick gewinnen zu können, ist es erforderlich, seine Kenntnis der Muttersprache möglichst zu vervollkommnen. Ebenso ist es für das friedliche Miteinander zweier Völker und für die Achtung der Kultur des Nachbarn von unschätzbarem Wert, sich mit den Grundlagen seiner Kultur und seiner Sprache vertraut zu machen.

In Südkärnten bietet das Schulsprachengesetz jedem Kind die Möglichkeit, beide Landessprachen zu erlernen und sich damit die Grundlagen für die Achtung der Menschenwürde des Nachbarn zu schaffen, ein Ziel, das seit jeher zu den vornehmsten Aufgaben der Österreichischen Liga für Menschenrechte gehörte. Helfen Sie mit, diesem Ideal näherzukommen, indem Sie von Ihrem Recht und Ihrer Möglichkeit Gebrauch machen und Ihr Kind zum zweisprachigen Unterricht anmelden.

LH a. d. Ferdinand Wedenig
Kärntner Landesleiter
und Geschäftsführender Vizepräsident
der Österr. Liga für Menschenrechte

KOROŠKO PREBIVALSTVO DOBIVA SOLIDNE GOSPODARSKE OSNOVE

Koroška je dolgo samevala v senci industrializacije drugih zveznih dežel Avstrije. V deželi smo živeli v bistvu od kmetijstva in gozdarstva, v zadnjem desetletju pa tudi v čedalje večji meri od turizma. Industrija je pridobila na pomenu šele v zadnjih desetih letih.

To je razvidno od nedavno objavljenega poročila koroške delavske zbornice, po katerem število v industriji zaposlenih prebivalcev naglo narašča. Julija letos je bila nesamostojna zaposlenost prebivalstva za 3,2 odstotka večja kot lanskega julija. Število delojemalcev je julija znašalo 161.480, s čemer je bilo dotlej najvišje v deželi. To pomeni, da je bilo letos julija 30 odstotkov prebivalcev Koroške zaposlenih kot delojemalci.

Delavska zbornica, ki je analizirala tudi strukturo zaposlenih, poudarja, da se njihovo število tekom leta dni ni le povečalo za 3,2 odstotka, marveč se je še močneje povečalo število v industriji zaposlenih. Tako se je n. pr. število delovnih mest v kovinski industriji povečalo za 11,6 odstotka, vidno pa se je povečalo tudi število delovnih mest v trgovini, pri čemer je opažati, da se Celovec in njegova okolica čedalje bolj razvijata v center trgovine v deželi.

Gradbeno gospodarstvo je po omenjenem poročilu z naročili tako založeno, da je imelo julija 1971 kljub naglemu tempu racionalizacije 700 več zaposlenih kot pred letom dni. V tem času je bilo edino v kmetijstvu in turističnem gospodarstvu število zaposlenih manjše kot lani. V obeh primerih je vendar nazadovanje posledica dalekosežne racionalizacije, ki omogoča, da manj ljudi opravi isto in večje delo, s čemer narašča produktivnost dela.

Število zaposlenih v deželi naprej narašča. Letos sta pričeli obratovati dve novi industrijski podjetji, Philips v Treibachu in „adidas" v Vetrinju. Tu je našlo zaposlitev 534 delavcev. Deset nadaljnjih podjetij gradi v deželi nove obrate, v katerih bo prej ali slej našlo zaposlitev nadaljnjih 1000 do 1500 delavcev. Ta podjetja so se naselila zlasti v tako imenovanem obrobju koroške gospodarske osi, to je po dolinah Zilje, Mele in Krke ter v zgornji Dravski dolini, v Podjuni in v Labotski dolini.

Rekord, ki ga je Koroška v številu zaposlenih delojemalcev dosegla v juliju, je prekosila v avgustu za tri odstotke. Za mesec avgust je deželni urad za delo namreč sporočil, da je število zaposlenih delojemalcev naraslo za 4800 na 166.280. Od celokupnega števila prebivalstva je s tem na zaposlene delojemalce odpadlo 31 odstotkov.

Nepričakovano močan porast števila zaposlenih delojemalcev tekom leta dni, zlasti pa v zadnjem mesecu kaže po eni strani, da je na Koroškem gospodarska konjunktura v polnem razmahu, po drugi strani pa, da je prišla v zadnjih tednih industrializacija dežele v polni razmah. Še pred petimi leti so ob 159.071 industrijsko in obrtno zaposlenih našteli 9170 kmetijsko zaposlenih delojemalcev; sedaj jih je od 166.280 le še 6295. Podobno rapidno je nazadovalo število članov kmečkih družin, ki imajo svoj zaslužek zgolj od dela na kmetiji.

Doslej je dobršen del prebivalcev, ki so zapuščali delo v kmetijstvu, moral iskati možnost zaposlitve izven dežele in tudi izven Avstrije. V zadnjem času je postalo to drugače. Skladno z razvojem industrializacije dežele, za katero se družno prizadevajo vsi merodajni činitelji, zastopani v družbi za pospeševanje nerazvitih področij, skrbijo hkrati tudi za pripravo potrebnih delavcev za nove poklice. Ta družba deluje kot ustanova koroške deželne vlade tesno z vsemi predstavniki socialnih partnerjev v deželi in se bavi predvsem s koordinacijo krajevnih in industrijskih interesov ter s posredovanjem potrebnih kreditov in delavcev iz domačega rezervoara.

Rezervoar potrebnih delavcev je v glavnem kmetijstvo, torej ljudje brez potrebnega strokovnega znanja, ki ga čas zahteva od delavca ob tekočem traku in v finalni industrijski proizvodnji, v katere smeri se naša dežela industrijsko razvija. Zato se omenjena družba v sodelovanju z deželnim uradom za delo, z zbornico obrtnega gospodarstva in s kmetijsko zbornico, ki je leta 1969 uredila svojo socialno ekonomsko službo, uspešno prizadeva tudi v smeri prirejanja specialnih tečajev za bodoče delavce v novih industrijskih podjetjih.

Te možnosti se prebivalstvo, ki zapušča kmetijski poklic, pridno in uspešno poslužuje. Da je temu res tako, razvidimo tudi iz dejstva, da kljub močnemu naraščanju zaposlenih delojemalcev število inozemskih delavcev ne narašča tako kot v avstrijskem merilu. Medtem ko se je število zaposlenih delojemalcev v deželi v zadnjih petih letih povečalo za 7210, se je število inozemskih delavcev povečalo le za okroglo 800; s 4317 je avgusta znašalo komaj 3 odstotke zaposlenih delojemalcev in pičle 4 odstotke vseh inozemskih delavcev v Avstriji. Temu nasproti je julija na Dunaju delalo 47.000 inozemskih delavcev in se je njihovo število tekom dveh let povečalo za 31 odstotkov.

Tako je mogoče ugotoviti, da združena prizadevanja za ostvaritev gospodarskih temeljev naše dežele končno le gredo v smeri, da bo od dela v koroški gospodarski dejavnosti živelo domače prebivalstvo in da bo imel koroški človek zagotovljen svoj vsakdanji kruh doma, medtem ko ga je moral doslej čestokrat iskati v tujini. Pri tem pa bo seveda šele bodoči razvoj pokazal, ali ta ugotovitev velja tudi za naše ozemlje — zlasti v tem pogledu, da obetajoči se gospodarski napredek ne bo „odkupljen" z nadaljnjim nazadovanjem moči in pomena avtohtonega slovenskega prebivalstva teh krajev.

(bl)

Mednarodni vinski sejem

na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani

Do vključno nedelje bo trajal 17. mednarodni sejem vin, žganih pijač in sadnih sokov, ki je bil minulo soboto slovesno odprt na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Tudi letos je povezan z mednarodno razstavo opreme za gostinstvo in kletarstvo, ki jo tokrat prirejajo že šestič.

Na letošnjem sejmu sodeluje 360 razstavljalcev iz 22 držav, proizvajalci iz raznih držav pa so poslali v ocenitev kar 870 vzorcev vin, 176 vzorcev žganih pijač in 77 vzorcev sadnih sokov. Mednarodne komisije, ki so jih sestavljali strokovnjaki iz mnogih držav, so podelile 411 zlatih in 575 srebrnih medalj ter 64 pismenih priznanj.

Komisija za ocenjevanje vin, ki so jo sestavljali strokovnjaki iz 12 držav, je podelila 330 zlatih in 453 srebrnih medalj, poleg tega pa še 20 pismenih priznanj. Letos so najvišji naslov „Šampion" prejele naslednje vrste vin: sauvignon iz Znojma na Češkoslovaškem (letnik 1969), traminec iz Kalstadta v Zahodni Nemčiji (pozna trgatev 1969), Tamioasa Romaneasca in merlot 1966 iz Romunije ter Setubal Roxo (letnik 1935) iz okolice Lizbone na Portugalskem. Med žganimi pijačami je prejel Grand prix (to je velika nagrada) liker Cointreau (letnik 1971) iz Pariza, medtem ko so bili priznanja „Šampion" deležni hruškovo žganje Talis iz Maribora, vinjak Župski rubin iz Kruševca, vinjak Istravinoexport z Reke, liker Grande Marnier-Cordon Rouge ter konjak Samus Napoleon, oba iz Francije.

V okviru mednarodnega vinskega sejma, ki ga strokovnjaki priznavajo kot eno največjih tovrstnih prireditev, je tudi letos na sporedu več strokovnih posvetovanj; za široko občinstvo pa so privlačne zlasti pokušnje vin, saj točijo razstavljavci svoja najboljša vina.

Vodnik na poti med Slovenci na Koroškem

Takšen je naslov turističnega priročnika, ki ga je sestavil Blaž Singer, izdala pa mariborska založba Obzorja. Namenjen je tako domačinom kakor še posebej rojakom iz Slovenije, da jim med njihovim bivanjem na Koroškem predstavi tiste kraje, v katerih živi slovenski življ.

Kakor pravi avtor v uvodni besedi, je ta priročnik s svojo vsebino nekoliko drugačen od podobnih priročnikov o Koroški: „dopolnjuje jih ter opozarja na slovenski delež v preteklosti in sedanjosti Koroške". Ravno s tem pa je tudi že povedano, v čem je pravzaprav glavna „naloga" ali vloga tega priročnika. Doslej smo bili vajeni, da so koroški turistični priročniki (seveda sestavljeni zgolj v nemščini) predstavljali deželo tujcu na tak način, da sploh ni mogel vedeti, da je to domovina dveh narodov. To vrzel bo zdaj izpolnil novi „Vodnik na poti med Slovenci na Koroškem"; opisu južnega predela dežele bo dodal, kar je doslej manjkalo, namreč opis slovenskega deleža, tako da bo tujec spoznal Koroško v njeni celoti.

Če pomislimo, da je novi priročnik le drobna knjižica s 104 stranmi priročnega formata, potem se moramo naravnost čuditi, kako bogata in vsestransko informativna je vsebina. V zgoščeni obliki je sestavljalec priročnika nanizal najvažnejše podatke o geografski legi posameznih krajev in opozoril na naravne privlačnosti; nakazal je njihove zgodovinske znamenitosti, predvsem pa opisal slovenski delež v preteklosti in sedanjosti dežele.

Ni treba posebej poudarjati, da so krajevna imena dosledno navedena v obeh deželnih jezikih že med opisom samim, kot dopolnilo pa je priročniku dodan še poseben seznam krajevnih imen vseh občin dvojezičnega ozemlja Koroške. Posebna obogatitev v tem oziru pa je nedvomno priložena karta s slovenskimi in nemškimi krajevnimi imeni (1:150 tisoč), ki jo je priredil prof. Vladimir Klemenčič z oddelka za geografijo ljubljanske univerze, za kartografsko obdelavo in tehnično izvedbo je skrbel kartografski oddelek inštituta za geodezijo in fotogrametrijo v Ljubljani, v tribarvnem tisku pa jo je natisnilo ČP Mariborski tisk v Mariboru.

Južno Koroško spoznavamo z avtorjem tega priročnika na potovanju, ki se pričenja na Ljubelju in nas potem vodi skozi Borovlje in spodnji Rož, po srednjem Rožu in po krajih Miklove Zale, naprej ob Baškem jezeru k ziljskim štehvarjem in okoli Dobrača v Beljak, nato v kraje okoli Vrbskega jezera in na Gurah do Celovca, na Gosposvetsko polje, v Velikovec in kraje pod Svinjo planino, skozi Podjuno v Pliberk in kraje pod Peco ter za konec še v Železno Kaplo in na Jezersko sedlo. Na tem potovanju odkrivamo prirodne lepote, zvemo za zgodovinske zanimivosti, spoznamo gospodarske probleme in se srečavamo predvsem s tukajšnjim slovenskim človekom, z njegovo preteklostjo in njegovo sedanjostjo. Pri tem opisu med drugim zvemo, v katerih krajih delujejo slovenska prosvetna društva in slovenske zadruge; zvemo, kje so živeli in delovali pomembni možje iz naše starejše in novejše zgodovine; zvemo pa tudi, kako je naše ljudstvo trpelo in se borilo v dobi nacizma (tozadevne podatke med opisom krajev dopolnjujeta še seznama občin, kjer so bile leta 1942 izseljene slovenske družine oz. kjer so pokopališča s partizanskimi grobišči.).

Tukaj seveda ni mogoče podrobno navajati vsega, kar izvemo iz priročnika, kakor je po drugi strani tudi povsem razumljivo, da bi ob kritični presoji v njem verjetno še marsikaj pogrešali. Da priročnik ne more dajati odgovora prav na vsako vprašanje, ugotavlja tudi njegov avtor, ki mu pa je treba priznati, da se je pri sestavljanju besedila trudil ostati čim bolj objektiven. Ene „pomanjkljivosti" vendar ni mogoče spregledati: to je dejstvo, da je od tedaj, ko je bil priročnik napisan, pa do njegovega izida minilo celih šest let, zaradi česar tu in tam kakšen podatek ne odgovarja več povsem današnjemu stanju.

Toda kljub tej delni „zastarelosti" je priročnik izredno razveseljiv in dobrodošel pojav na knjižnem trgu in bi samo želeli, da bi se ga zlasti naši rojaki iz Slovenije čim bolj pogosto posluževali kot vodnika na poti med Slovenci na Koroškem. To bi bilo tudi najlepše priznanje Blažu Singerju kot avtorju ter mariborski založbi Obzorja, ki je poskrbela za izdajo.

PO ŠIROKEM SVETU

Ženeva — V ponedeljek se je v Ženevi začela četrta mednarodna konferenca za izkoriščanje atomske energije v miroljubne namene. Na konferenci sodeluje skoraj 4000 delegatov iz 72 držav sveta. Glavni tajnik Združenih narodov U Tant je na konferenco naslovil posebno poslanico, v kateri obžaluje, da se še vedno nadaljujejo poskusi z atomskim orožjem. Izrazil je upanje, da bi razorožitvena konferenca, ki zaseda v Ženevi, kmalu omogočila sklenitev sporazuma o popolni prepovedi takih poskusov.

New Delhi — Predsednica indijske vlade Indira Gandhi bo v dneh od 3. do 7. novembra uradno obiskala Združene države Amerike. V Washingtonu se bo sestala s predsednikom Nixonom, potem pa bo odpotovala v New York, kjer bo predvidoma govorila tudi na jesenskem zasedanju glavne skupščine OZN. Po vesteh, ki jih je objavil indijski radio, pa naj bi Indira Gandhi obiskala tudi nekaj evropskih držav, med njimi Avstrijo in Belgijo.

Belfast — Krvavi neredi na Severnem Irskem se nadaljujejo ter so doslej zahtevali že 40 človeških žrtev samo v času od 9. avgusta naprej, ko sta vladi Velike Britanije in Severne Irske sklenili uvedbo internacije političnih „osumljencev". Od takrat namreč še ni prišlo do pomiritve v deželi, ki se vedno bolj spreminja v prizorišče prave državljanske vojne.

Beograd — V ponedeljek je na povabilo zveznega izvršnega sveta prispela v Jugoslavijo kitajska vladna gospodarska delegacija, ki jo vodi minister za lahko industrijo Čijen Čih-Kuang. Ob prihodu v Beograd je kitajski minister izrazil prepričanje, da bodo razgovori med tem obiskom prispevali k nadaljnjemu izboljšanju odnosov med Jugoslavijo in LR Kitajsko.

New York — Za pravo senzacijo je pred dnevi poskrbel ugledni ameriški dnevnik „New York Times". V poročilu o spominih bivšega šefa zahodnonemške obveščevalne službe generala Gehlena je list namreč zapisal, da je bil nekdanji najožji sodelavec Hitlerja Martin Bormann med drugo svetovno vojno sovjetski agent. Doslej je prevladovalo mnenje, da se Bormann že vsa povojna leta skriva nekje v Latinski Ameriki; po pisanju omenjenega ameriškega lista pa naj bi Bormann po vojni živel v Sovjetski zvezi in tam pred pičlimi tremi leti umrl.

Kairo — V začetku tega meseca je bila ustanovljena federacija arabskih republik, v kateri so združene dosedanje samostojne države Egipt, Sirija in Libija. O združitvi teh dežel ter o ustavi nove federacije je prebivalstvo odločalo na posebnem plebiscitu. V Egiptu se je za federacijo izreklo 99,9 odstotka volivcev, V Siriji 96,4 odstotka in v Libiji 98 odstotkov volivcev. Konec meseca naj bi se sestal odbor federacije, ki bo pripravil osnutek resolucij in statute ter začrtal metodo dela, kar vse naj bi potem sprejeli predstavniki treh arabskih držav, ki so članice federacije. Po vesteh iz Bejruta pa naj bi se v doglednem času pridružil federaciji tudi Sudan.

New York — Neuvrščene države se pripravljajo na bližnje zasedanje glavne skupščine OZN, kjer nameravajo nadaljevati svoje delo za okrepitev svetovne organizacije in za ureditev perečih problemov, ki bremenijo današnji svet. Dogovorile so se, da se bodo na začetku letošnjega 26. zasedanja glavne skupščine Združenih narodov zbrali na posvetovalnem sestanku zunanji ministri, predstavniki vlad oziroma voditelji delegacij neuvrščenih držav. Letošnje zasedanje glavne skupščine OZN se bo začelo 21. septembra.

Canberra — Avstralija in Sovjetska zveza sta sklenili pogodbo, na podlagi katere bo Avstralija prodala 500.000 ton pšenice v vrednosti več kot 25 milijonov avstralskih dolarjev. To je po desetletnem premoru spet prva pogodba, ki jo je Sovjetska zveza sklenila z Avstralijo o nakupu pšenice. V sporočilu avstralskega odbora za pšenico je rečeno, da je Sovjetska zveza kupila pšenico za domačo porabo in za reeksport v druge vzhodnoevropske države.

Zagreb — Včeraj je bil v Zagrebu svečano odprt letošnji 91. jesenski zagrebški velesejem, na katerem sodelujejo razstavljavci iz 55 držav z vseh petih celin. Med sodelujočimi državami sta po petnajstih letih prvič spet zastopani tudi LR Kitajska in LR Albanija, udeležba iz tako imenovanega „tretjega sveta" pa znaša letos 20 držav, kar je dvakrat več kot lani. Novost letošnjega velesejma pa je nedvomno tudi novi paviljon, ki je z 20.000 kvadratnimi metri površine največji in najbolje opremljen, namenjen pa je eksponatom jugoslovanske lesne industrije.

ŠTUDIJSKI DNEVI SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

Zadnjo soboto in nedeljo so v Dragi na Tržaškem potekali Študijski dnevi slovenskih izobražencev. Razgovore bi lahko razdelili na dva dela. V prvem delu so predavatelji spregovorili o Slovencih po svetu, o Slovencih za mejami Jugoslavije ter bežno o Slovencih v SFRJ. V drugem delu pa so bili udeleženci študijskih dnevov seznanjeni z reformami na družbeno političnem in ustavnem področju v Sloveniji oziroma Jugoslaviji. Po dobrih predavanjih skoraj ni bilo diskusije, ki bi imela nivo. Pri diskusiji so se namreč pojavile napake, ki so jih govorniki malo prej obsojali; s tem pa so diskutanti večinoma potrdili pravilnost izvajanj. Letošnji študijski dnevi so bili dobro obiskani.

O problemih zdomcev je spregovoril dr. Jože Velikonja, profesor na univerzi v Seattlu (ZDA). Govoril je najprej o splošnih družbenih spremembah ter nato odločno nasprotoval teoriji o edinstvenosti slovenske poti, poti slovenskega naroda. Posebno velja to za slovenske narodnostne skupine, je menil dr. Velikonja. Slovenske narodnostne skupine so podvržene istim zakonom kot narodnostne skupine drugih narodov. Orisal je še razliko med zamejci ter zdomci: medtem ko so zamejci povezani z matičnim narodom tudi teritorialno, manjka pri zdomcih taka vez.

Skušal je nakazati smoter ohranjevanja slovenstva v tujini, kjer je ohranjevanje vsake slovenske besede napor, kajti v tujini slovenske organizacije ne morejo preprečiti toka asimilacije. Razčlenil je svet iluzij, v katerega se zdomci in zamejci radi podajajo, ter navedel težave povezovanja med zdomci in Slovenijo.

O perspektivah slovenske narodne skupnosti v zamejstvu je govoril tržaški deželni poslanec dr. Drago Štoka. Označil je probleme, ki so skupni vsem manjšinam na svetu; povedal nekaj besed o ekplozivizmu večinskih narodov ter o občutljivosti narodnostnih skupin do ukrepov večinskega naroda. Nakazal je nasprotje med željo države, da zaščiti človeka, in dejstvom, da ista država odkrito ali prikrito odklanja kulturo manjšine. Menil je, da tip nekdanjega „narodnega voditelja" ne obstaja več. Ovrednotil je vlogo publicistike, ki jo ima le-ta pri vsaki narodni skupnosti. Nazadnje je zastavil vprašanje, kako naj bi videli brez iluzij perspektive zamejskega slovenstva. Perspektivo zamejskega slovenstva vidi tržaški deželni poslanec predvsem v tem, da se slovenska narodna skupina v zamejstvu (v Italiji-Avstriji in na Madžarskem) razvije iz naroda folklore v narod vsestranskega napredka.

Splošno odobravanje je želo predavanje dr. Jurija Zalokarja o psihologiji raznarodovanja in narodnega zatiranja. Marsikdo izmed navzočih je verjetno prvič slišal take besede. Navedemo naj le nekaj najvažnejših misli (Slovenski vestnik je deloma že prinesel povzetek tega govora). Primarij psihiatrične bolnišnice v Begunjah je rekel, da služi manjšina frustriranim ljudem dostikrat za strelovod. Napad na manjšino oziroma na pripadnika manjšine ostane nekaznovan. Tako je zatirani narod dostikrat grešni kozel za napake vladajočega. Ljudem, ki se hočejo izmikati odgovornosti za zatiranje neke manjšine — torej „molčeči večini" vladajočega in zatiranega naroda — je nedvoumno povedal, da so sokrivi zatiranja. Kot negativne kriterije pripadnika manjšine oziroma narodnostne skupine pa je označil: strah, ki riše težave večje kot dejansko so; agresivnost pripadnikov manjšine med seboj (posledica je razdrobljenost manjšine) — če bi bil pripadnik manjšine agresiven navzven, bi bil kaznovan; alkoholizem, veliko število samomorov, zaostajanje natalitete ter predvsem podložniška miselnost. Nadvse pozitivno je dr. Zalokar označil prav zaradi naštetih negativnih kriterijev vlogo koroškega „Kladiva" in „Komiteja za odkrivanje prikritih konfliktov". Menil je, da je povsem napačno postavljati pri „Kladivu" in „Komiteju" v ospredje ideologijo. Komur delovanje ni všeč, tisti naj sam še bolj odločno izvede primerno akcijo. Kritično je ocenil dr. Zalokar vlogo publicistike ter vlogo cerkve v življenju narodnostne skupnosti. Spominjamo se še vsi odprtega pisma dr. Zalokarja celovškemu škofu. Na pismo dr. Zalokarja je celovški škof odgovoril ljubljanskemu nadškofu. V tem odgovoru celovški škof zastopa mnenje, da je bilo to pismo „v e r i š k o d l j i v o" (!?). Dr. Jurij Zalokar je nastopil proti delitvi slovenskega naroda v matični narod in zamejce — smo en sam matični narod; usoda enega je odvisna od usode drugega.

Na študijskih dnevih so govorili še dr. Gorazd Kušej o ustavnih spremembah v Jugoslaviji na področju njene družbeno politične ureditve, dr. Vladimir Murko o politično ekonomskem položaju Slovenije po novi ustavi, dr. Ludvik Vrtačič pa je podal kritične pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji.

DNEVNI TISK

najbolj razširjen v Evropi

Na svetu izhaja trenutno 6884 dnevnikov, ki jih tiskajo v skupni nakladi 362,151.870 izvodov, kar pomeni, da pride povprečno na tisoč prebivalcev po 107 izvodov dnevnega tiska.

Največ dnevnih listov seveda izhaja v Združenih državah Amerike, katerim sledi na drugem mestu Evropa, za njo pa se zvrstita Južna Amerika in Azija. Nasprotno pa je po nakladi dnevnikov na prvem mestu med celinami Evropa, kjer dnevno natisnejo po 186 milijonov izvodov dnevnih časnikov. Največjo posamezno naklado na svetu pa ima med dnevniki Japonski „Asahi Šimbun", ki izhaja v Tokiu in ga dnevno natisnejo v nakladi 9 milijonov izvodov.

Sploh se Japonska ponaša z izredno visokimi nakladami, kajti tudi drugo mesto zavzema japonski dnevnik, to je „Jomiuri Šimbun" z naklado 7,9 milijona izvodov. Potem sledita dva sovjetska dnevnika — „Izvestija" z naklado 7,5 milijona izvodov in „Komsomolskaja Pravda", ki izhaja v nakladi 6,8 milijona izvodov. Močno razširjen je dnevni tisk tudi v Italiji, kjer izhaja danes kar 82 dnevnikov, vendar nobeden izmed njih ne dosega milijonske naklade.

Razstava INTART 71

bo jutri odprta v Celovcu

Umetniška razstava treh sosednih dežel — Koroške, Slovenije in Furlanije-Julijske krajine — ki jo pod imenom INTART prirejajo izmenoma v Celovcu, Ljubljani in Vidmu, bo letos že četrta po vrsti. Odprli jo bodo jutri v celovškem Domu umetnikov, kjer bo ostala odprta vse do 10. oktobra.

Na letošnji INTART v Celovcu bo sodelovalo po 16 umetnikov iz vsake od treh dežel, ki se bodo občinstvu predstavili s slikami, plastikami in grafikami. Med umetniki močno prevladuje število tistih, ki doslej še niso sodelovali na tovrstnih razstavah: med koroškimi udeleženci bo šest „novih", med umetniki iz Slovenije bosta le dva „stara", medtem ko od italijanskih umetnikov doslej še nobeden ni bil zastopan na razstavah INTART. Torej bodo ljubitelji umetnosti imeli dovolj priložnosti, da spoznajo nova imena in nove stvaritve.

Med sodelujoče umetnike bo posebna žirija razdelila skupno devet nagrad po 8000 šilingov.

Svetovni simfonični orkester

s 158 glasbeniki iz 61 držav sveta

Pod vodstvom slovitega ameriškega dirigenta Arthurja Fiedlerja se bo v dneh od 19. do 26. oktobra tega leta zbralo v New Yorku 150 „glasbenih ambasadorjev" iz 61 držav, da ustanovijo svetovni simfonični orkester.

Odbor svetovnega simfoničnega orkestra je sklenil, da bodo mesta glasbenikov na koncertnem odru določali po starosti kot znamenje spoštovanja do nastopajočih, vendar bodo pri tem dopuščali spremembe, ki bodo potrebne za boljše izvajanje koncerta.

Za zdaj je znano, da bodo v tem edinstvenem orkestru nastopili najboljši violinisti iz filharmoničnih orkestrov Moskve in Budimpešte ter iz bombayskega komornega orkestra, nato violisti iz seulskega filharmoničnega orkestra ter simfoničnega orkestra Venezuele, čelisti iz zagrebškega filharmoničnega orkestra, klarinetista iz orkestra Slonokoščene obale ter iz egiptovskega simfoničnega orkestra itd. V celoti naj bi imel orkester 158 članov, od tega 64 iz Združenih držav Amerike in 94 iz drugih držav, od tega tudi iz 26 evropskih dežel.

Ta svetovni simfonični orkester pa naj bi obstajal samo teden dni. V tem času naj bi imel tri koncerte v treh mestih na atlantski obali, in sicer najprej 22. oktobra v Lincolnovem centru v New Yorku, potem v zabaviščnem središču Walta Disneya na Floridi ter 25. oktobra v operi Kennedyjevega centra v Washingtonu. Pred koncerti pa bo imel orkester tridnevne vaje v Carnegie Hallu v New Yorku.

Letos nov rekord

knjižnega sejma v Frankfurtu

Mednarodni knjižni sejem v Frankfurtu, ki zavzema vodilno mesto med tovrstnimi prireditvami, bo letos zabeležil nov rekord pri številu sodelujočih založb. Že doslej se je namreč prijavilo 3522 založb iz 58 držav. Število inozemskih založb se je v primerjavi z lanskim letom povečalo za 102 na skupno 2645 založb; pa tudi domača udeležba je narasla od lanskih 855 na letošnjih 877 založb, med njimi 40 iz Vzhodne Nemčije.

IZ DRUGIH LISTOV - IZ DRU

Dve merili

Razsežnost vprašanja dvojezičnih napisov na slovenskem in jezikovno mešanem območju Koroške dobiva prav v teh dneh novo, pomenljivo vsebino. Znano je, da je med določili zaščitnega člena (čl. 7) avstrijske državne pogodbe iz leta 1955 tudi obveza za upoštevanje tako nemških kot slovenskih topografskih oznak v vseh upravnih in sodnih okrajih Koroške, kjer živi slovensko ali mešano prebivalstvo.

Znano je tudi, da se zakonodajna praksa sosednje države vse do danes ni dotaknila ureditve tega vprašanja, pač pa je zaslediti že vrsto let na strani Slovencem nasprotnih krogov nasprotovanje izpolnitvi tega določila državne pogodbe. Predstavnik teh krogov je pred časom celo opozoril, da se ne sme „prenapenjati potrpežljivosti" (očitno nemških) Koroščev z morebitno vpeljavo slovenskih krajevnih oznak.

Gotovo je, da je prav poziv teh krogov po uničenju koroškega slovenstva ob lanski petdesetletnici koroškega plebiscita imel med posledicami tudi javne nastope slovenske manjšine za ureditev odprtih vprašanj državne pogodbe. Eden takih nastopov je bil še lanskega oktobra, ko so neznanci dodali v vrsti južnokoroških krajev nemškim krajevnim napisom še slovensko poznamenovanje.

Do danes je bilo takih nastopov več (nemški koroški javnosti so znani po pisanju tamkajšnjega tiska kot mazaške akcije, Schmieraktionen); še več, zadnja dva sta bila prav pred kratkim na delu Podjune in Roža. Prav te dni je koroški tisk sporočil, da nameravajo oblasti obtožiti in kazensko preganjati tri slovenske mladince (dva maturanta slovenske gimnazije in enega visokošolca)

(Dalje na 5. strani)

TONE SVETINA 87

UKANA

DRUGA KNJIGA

„Ne, nisem," mu je hladno odvrnil in mu pogledal naravnost v oči.

„No, dobro. Še enkrat hvala in lahko noč," je dejal neznanec in zavil naravnost proti Park hotelu.

„Ta je podoben majorju Wolfu," se je zdrznil Tonček. Tudi zavoljo njega je prišel na Bled.

Počakal je, da je temni oficir izginil, potem pa jo je mahnil naravnost v skrivališče.

„Temu hudiču sem bil gotovo sumljiv," je premišljeval. „Res škoda, da ga nisem počil. Bilo je celo tako, da bi se morda izmazal."

Slekel je samo plašč in spravil pištoli pod vzglavje. Legel je oblečen in zatemnil luč. Polmrak mu je dobro del, nevarnost pa mu je vzdramila spomine. „Da, pismo je delovalo bolj kot vsaka bomba! Od takrat imajo domači mir."

Slišal je, da se vodstvo pogaja s tem človekom glede pomoči v orožju in o drugih stvareh, pa si je mislil, da ima vse to najbrž kak drug cilj.

Pomislil je na brata Jožeta. Nanj je bil že od otroških let zelo navezan. Že v juniju 1941 sta skupaj odšla na Jelovico in se vključila v Jelovško četo, ki jo kmalu zatem formiral gorenjski vojni partijski komite. Prišla sta oborožena in še za druge sta imela skritega nekaj orožja — puške in celo mitraljez.

Kmalu potem sta sama napadla četo policije, ki se je urila ob Savi. Imela sta vsak svojo strojnico. Nekaj jih je obležalo že pod prvimi rafali, drugi pa so se presenečeni razkropili. Preden so se razvili v strelce, sta že prebredla reko in izginila v Jelovici. Tako sta med prvimi pokazala Nemcem, da se ne bodo brez skrbi sprehajali po slovenski zemlji.

Takšnih pa je bilo v bataljonu več, zato so Nemcem pokazali hudiča v Dražgošah. Nekaj časa po tisti bitki se je Tončku kar naprej sanjalo, kako se trga iz megle val za valom, kako drvijo zelenci drug čez drugega prek trupel. Mitraljez v njegovih rokah je bobnel, da je pred cevjo počrnel ves sneg, obhajala pa ga je čudna ubijalska mrzlica. Padali so, rjuli, za hrbtom mu je buhtal ogenj, živina je mukala, ljudje so jokali, on pa je streljal, streljal in mrzel pot mu je brazdal čelo in ledenel v viharnem pišu...

Kdo bi preštel, koliko jih je ubil, pa so prihajali novi in novi. Cev mitraljeza je zažarela in zacvrčala, ko jo je vtaknil v sneg...

Zaslutil je, da je bilo nocojšnje srečanje prekleto nevarno; ni pozabil oči, ki so se bile prilepile nanj kakor polipove lovke. To mora biti preudaren človek, drzen in nezaupljiv — ko je šlo za življenje, je znal svojo radovednost obrzdati.

Zmotilo ga je škripanje stopnic. Naglo se je dvignil in roka mu je samogibno segla po šmajserju, oko pa je poiskalo torbo, polno razstreliva — nanjo je bil privezal ročno bombo, da bi šla z njim k vragu vsa hiša.

Poškilil je skozi reže v naoknicah in zagledal pred hišo gručo policajev. Najraje bi jo takoj mahnil v hosto. Kaj se bo zgodilo, če bodo preiskovali hišo? Pred letom dni so ga našli prav v tej sobi. Rešila ga je uniforma policijskega majorja, obešena na stolu. Samo opravičili so se in odšli.

Rahlo je potrkalo. Odklenil je. Po hoji in trkanju je bil prepoznal gospodinjo. Sporočila mu je, da je prišel Ivanko. Ta je bil v Trstu in ga je Tonček že tri dni čakal. Povedala mu je še, da se Ivanko boji, da mu je kdo sledil.

„Kar pride naj," je dejal Tonček.

Gospodinja se mu je občudujoče nasmehnila in izginila po stopnicah. Oddahnil si je, sédel na posteljo in si postavil med noge šmajser.

Vstopil je Ivanko, eleganten kot po navadi.

„Zdravo, Tonček!"

„Zdravo, Ivanko!"

Stisnila sta si roke in se nekaj časa ogledovala; potlej sta sedla. Tonček je precej povedal, kaj se mu je pripetilo pri jezeru. Ivanko se mu je kislo nasmehnil. „Obvezana roka, seveda... To je bil Wolf."

„Prekleto!" je zazijal Tonček. „Tema je bila... Pa še znan se mi je zdel, hudič. V letu in pol, kar ga nisem videl, se je precej spremenil, zredil se je."

„Besen je," je dejal Ivanko. „Spet se mi je ponujal, toda jaz mu ne nasedem. Ne zaupajte mu. Provokator je, prevečkrat ga vidim v družbi generala. Veš usmerja me v angleške vode. Vem, da me sumi, toda vztrajno mu vzbujam vtis, da se ne zanimam za politiko."

Potem se je Ivanko razgovoril o generalu, o Wolfu, o štabu policije, skratka o vseh, ki so zahajali v hotel in vinjeni marsikaj potrobezljali, ne da bi se zmenili za elegantnega Italijana — to je bil Ivanko — ki se je pojavljal povsod, zmeraj pripravljen ustreči njihovim željam.

Ivanko je že deset let pred prihodom Nemcev vodil Molnarjev hotel. Vsestransko uglajen si je takoj pridobil zaupanje Nemcev. Gestapo je prezrl, da je bil pred vojno prijatelj z nekaterimi, ki so se po okupaciji takoj uprli.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa - Baško jezero"

vabi na

pevski koncert

v soboto 18. septembra 1971 ob 19.30 uri v Kulturnem domu v Ločah.

Poje PARTIZANSKI INVALIDSKI PEVSKI ZBOR pod vodstvom dirigenta prof. Radovana Gobca.

Ljubitelji slovenske pesmi prisrčno vabljeni!

Društveni odbor

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku

Vabilo

na

pevski koncert

ki bo v nedeljo 19. septembra 1971 ob 19.30 uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Pod vodstvom dirigenta Radovana Gobca bo nastopil PARTIZANSKI INVALIDSKI PEVSKI ZBOR iz Ljubljane.

Vsi prisrčno vabljeni!

Maturanti so se vrnili z maturitetnega potovanja

Tako kot ostala leta so tudi letošnji maturanti slovenske gimnazije imeli svoje maturitetno potovanje po Jugoslaviji. Pot jih je vodila iz Celovca preko Ljubljane v Metliko, Slunj, Bihač, Bosanski Petrovac, Jajce, Sarajevo, Mostar, Neum, Dubrovnik, Split, Zadar, Crikvenico, Rijeko, Postojno in spet v Ljubljano ter nazaj proti domu.

Potovanje je bilo v času od 28. avgusta do 7. septembra. Na tem potovanju so si ogledali zgodovinske zanimivosti posameznih krajev. Seznanili pa so se tudi s socialno in gospodarsko strukturo in z raznolikim življenjem jugoslovanskih narodov. S temi zanimivostmi je naše maturante seznanjal profesor ljubljanske univerze dr. Vladimir Klemenčič in njegov asistent Ivo Furlan, ki je skrbel za tehnično vodstvo potovanja.

Naši maturanti — bilo jih je trideset — so potovali z avtobusom podjetja Sienčnik iz Dobrle vasi. Kot zastopnika slovenske gimnazije sta maturante spremljala razrednik prof. Jože Wakounig in sekretarka Angela Buch.

S tem potovanjem, ki ga je našim maturantom omogočil republiški sekretariat za prosveto in kulturo SRS, so letošnji maturanti slovenske gimnazije imeli lepo priložnost spoznati kraje in zanimivosti v Jugoslaviji, ki jih je večina videla prvič. Med svojim potovanjem pa so nekaj časa posvetili tudi oddihu in kopanju v raznih krajih na prelepi obali Jadranskega morja.

Ledince

V noči med 3. in 4. septembrom je iz doslej še neznanih vzrokov pogorela lovska koča na vrhu Arihove peči (1054 metrov nadmorske višine), last živinozdravnika dr. Pušnika v Št. Jakobu v Rožu. Koča je bila tik pred dograditvijo, njena lega nad navpično stometrsko steno je bila edinstvena.

Prvega junija letos pa je pogorela tudi pastirska koča na Bleščeči planini, last Jozija Stickra, po domače Koparnika iz Kopanj. Pri tem je bila sreča, da ni pogorela še znana planinska koča nad Arihovo pečjo, ki je last Slovenskega planinskega društva v Celovcu, saj je od pastirske koče oddaljena komaj deset metrov. Nedvomno je svoje doprinesel vzhodni veter, ki je takrat pihal in s tem obvaroval kočo pred uničenjem.

V obeh primerih so požrtvovalni gasilci iz Ledinc uspešno intervenirali.

Nonča vas

Smrt je spet posegla v naše vrste in nam zadala hudo rano. Nihče ni mogel prav verjeti, da Anzana Buchwalda ni več med nami. Pred kratkim smo ga pospremili na pokopališče v Nončo vas in tam položili k večnemu počitku. Težka bolezen mu je pretrgala nit življenja, ko je bil star šele 59 let.

Pokojni Anza je izhajal iz znane in zavedne Puklove družine v Nonči vasi pri Pliberku. Usoda ga je večkrat hudo prizadela, posebno med drugo svetovno vojno, ko je moral v nemško vojsko in se bojevati, kot marsikateri koroški Slovenec, za tuje koristi. Ko se je po vojni vrnil domov, se je takoj vključil v naše narodno delo, predvsem v prosveto. Rajni Anza ni bil človek, ki bi se rinil v ospredje ali hvalil s svojim delom; vendar je vedno bil v središču našega dogajanja, zlasti kot odličen igralec. Živo ga imamo v spominu, kako je med drugimi vlogami neštetokrat igral Serajnika v Miklovi Zali. Čeprav se je težko prebijal skozi življenje, je vedno ostal zaveden Slovenec. Vedno je bil med tistimi, ki so se borili za boljšo bodočnost našega človeka.

Po poklicu je bil Anza železničar. Kadar pa je imel čas, je vedno sodeloval v naših vrstah. Ni bilo prireditve, ki je rajni Anza ne bi bil obiskal. Še v zadnjem času, ko je bil že težko bolan — štirinajst dni pred smrtjo — je premagal težko pot na vrh Komelja in tam obiskal jubilejno prireditev naše živinorejske zadruge in tako poslednjič izpričal svojo ljubezen do svojega naroda. Anza je bil tudi zvest naročnik Slovenskega vestnika in redni odjemalec knjižne zbirke Slovenske prosvetne zveze.

V mladih letih si je Anza ustvaril družino in dom. Njegova pridna žena Mojcika mu je pri tem krepko pomagala. Tudi svoje tri hčerke sta z ženo vzgojila v zavedne članice naše narodne družine.

Samo tisti, ki je Anza poznal, bo tudi razumel težko bol vseh žalujočih, kajti bil je človek, kot jih je le malo, poln optimizma in humanizma. Zato je bil tudi vsepovsod priljubljen in spoštovan. O tem je pričala tudi velika množica pogrebcev, ki mu je izkazala čast na njegovi zadnji poti.

Naj mu bo lahka zemlja, ki jo je tako ljubil in spoštoval. Žalujoči ženi, hčerkam in vsem sorodnikom pa izrekamo naše sožalje.

Zveza koroških partizanov

vabi na

TOVARIŠKO SREČANJE

v nedeljo 19. septembra 1971 ob 13. uri pri Terklu v Selah.

Spored:

- **Koncert Partizanskega invalidskega pevskega zbora pod vodstvom dirigenta prof. Radovana Gobca**
- **Recitacije**
- **Govor**
- **Družabnost**

Bivši koroški partizani in svojci ter prijatelji borbene pesmi prisrčno vabljeni!

Glavni odbor

Dob — Lucija

Pred nedavnim smo spremili na žvabeško pokopališče daleč naokoli znanega gostilničarja Franca Matscheka, po domače Komarja pri Luciji. Rajni je bil kmet in gostilničar in to z vso vnemo. Njegovo marljivo delo mu je bilo tudi primerno poplačano: uredil si je dom in gostišče in ni bilo gosta, ki z njegovo postrežbo ne bi bil zadovoljen, zakaj v Komarjevi gostilni je bil vsak dobrodošel gost. Vendar pokojniku v življenju ni bilo vedno lahko. Z ženo Mojciko, doma pri Jopu v Cirkovčah, sta imela številno družino, za katero je moral skrbeti. Vendar je rajni Komar premagal vse težave. V soseščini si je pridobil velik ugled. Zato je bil več let tudi občinski odbornik in nekaj časa župan blaške občine.

Pokojnik je bil tudi lovec in je kot tak rad hodil v naravo, kjer mu je bil večkrat naklonjen lovski blagor. Kot človek pa je bil vedrega značaja, kar je veliko pripomoglo k njegovi priljubljenosti.

To je pokazala velika množica žalnih gostov, ki so mu na njegovi zadnji poti izkazali poslednjo čast. Vsem žalujočim izrekamo naše sožalje!

Radiše

Namesto vesele moramo poročati spet žalostno vest. V torek 31. avgusta smo na domačem pokopališču pri cerkvi sv. Lamberta na Radišah ob navzočnosti velikega števila pogrebcev spremili k zadnjemu počitku Matildo Poljan, ki smo jo domačini klicali Puhovo Tilo. Bila je v sedemdesetem življenjskem letu. Pokojnica je sicer že dalj časa bolehala, kljub temu pa nihče ni mislil, da bo šlo tako naglo. Ko je prilivala rožam, s katerimi je imela veliko veselje, ji je nenadoma postalo slabo. Zadela jo je možganska kap. Zdravnik jo je takoj ukazal prepeljati v bolnico, vendar tudi to ni pomagalo. Po treh dneh so jo pripeljali domov, kjer je umrla.

Pogrebne obrede sta opravila domači župnik Jank in župnik Cvetko iz Medgorij. Domači pevski zbor se je od rajne Matilde Poljan poslovil z žalostinkami na domu in ob odprtem grobu.

Vsem žalujočim ostalim izrekamo naše iskreno sožalje.

Za varnost v planinah

Lansko leto je neki nemški turist tragično končal svojo turo v Karavankah; po enem mesecu iskanja so ga našli mrtvega v dolini Rdečice (Ardeschitza). Letos pa so v isti dolini po dveh dneh iskanja našli obnemoglo dekle, ki so jo morali z helikopterjem prepeljati v bolnico.

To je kratka enoletna bilanca nezgod na zelo majhnem področju gorske skupine Kepe. V obeh primerih je krivdo treba pripisati slabi markaciji steza v Karavankah, čestokrat pa sploh niso zaznamovane. Danes v dobi množičnega planinstva pa je to bistvenega pomena in igra markiranje poti posebno odgovorno vlogo, ki jo merodajne organizacije ne bi smele vzeti na lahko ramo, saj s tem neposredno odgovarjajo za nastale nesreče.

Če pogledamo v zemljevide Karavank, vidimo, da je v le-teh začrtanih mnogo poti, ki pa na terenu iz nerazumljivih vzrokov niso markirane. Vsaj v zemljevidih označene poti bi morale biti brezpogojno markirane, saj to ne stane veliko — nekaj dobre volje in nekaj kilogramov barve — in turisti bodo lahko varno hodili po naših lepih gorah. Kako prijeten občutek ima planinec, ko sledi barvnim znakom in se pri tem zaveda, da ga le-ti varno, privedejo do zaželjenega cilja. V nasprotnem primeru, kjer ni markacij, pa se lahko pripeti, da sledi stezi, ki jo je napravila divjad in ki se po navadi konča v neprehodnem terenu, kjer je konec poti in lahko tudi konec življenja.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

Kmalu se je povezal z Bernardom, enim izmed komandirjev v Cankarjevem bataljonu, na čigar glavo so Nemci razpisali nagrado nekaj tisoč mark.

Prek Ivanka je Bernard dobil prvi vpogled v nemški štab, v njihove načrte, miselnost, organizacijo in personalni sestav. Spoznal je tudi njihovo taktiko in oceno bojev s partizani ter uporniškim gibanjem sploh.

Tonček in Bernard sta bila prijatelja. Pred dražgoško bitko, že ko so se bližali Nemci, mu je Bernard zaupal skrivnost, da ima zvezo z Ivankom. To mu je povedal za primer, če bi padel.

Čez tri mesece je policija SS obkolila Bernarda in njegovega spremljevalca v samotnem zasneženem zaselku v Selški dolini. Borila sta se do zadnjega naboja. Pri preboju je spremljevalec padel, Bernard pa je bil hudo ranjen. Zagazil je v globok zamet in pričakal Nemce z bombami. Zadnjo kroglo v revolverju je prihranil zase. Tako je Tonček „podedoval" Ivanka. To je bila uspešna in nevarna zveza. Sprva mu ni zaupal. Preveč se mu je zdel gosposki, obnašal se je kot aristokrat. Kmalu pa je Tonček spoznal, da je vse to le lupina. Pod njo se je skrival imeniten človek, ki je sočustvoval s preprostimi ljudmi in sovražil gospodo. Predobro jih je poznal, saj jih je imel pred očmi vsak dan: aristokratske dame, ki so večerjale po sobah s svojimi psi, nadute bogataše, ki so utapljali dolgočasje v alkoholu, sprijene politike, grabežljive bankirje in industrialce, ki so čepeli na denarju in mirne duše pustili fašizmu, da se je prikopal do oblasti.

Ivanko je dokazal, da želi iskreno pomagati gibanju. Kakor poprej Bernarda, tako je zdaj obveščal Tončka o vsem, kar je zvedel iz vodilnih nemških krogov.

Danes je imel Tonček zanj nevarno nalogo. Pazil naj bi na Wolfa, ki mu niso več zaupali. Sporočil naj bi mu, da partizani lahko uresničijo njegovo željo. Wolf je namreč želel priti v stik z edinim intelektualcem v Pokrajinskem komiteju, profesorjem, s katerim je imel posebne račune. Srečanje bi bilo na „nikogaršnjem svetu."

Nekaj minut za Ivankom se je izgubil v noč tudi Tonček. Slutnja mu ni pustila, da bi se še kazal na ulici. Smuknil je čez cesto in se skozi sadovnjak priplazil k transformatorju. Nikogar ni bilo v bližini, le zvezde so migljale nad gozdovi. Na steno je naslonil tempirano mino. Bil je že daleč, skoraj ob reki pod temnimi pobočji Jelovice, ko je temo preparal blisk — votlo je zagrmelo, del mesta ob jezeru je zagrnila tema.

Zadovoljen je zagazil v ledeno reko in jo prebredel.

17

Divizija se je pod vodstvom komandanta Lazarja spretno izognila nemškim kleščam in se umaknila vse više v divje kraške predele Trnovskega gozda.

Nemških kolon se je otepala tako srdito, kot se otepa veper podivjanih psov. Umikala se je proti gozdu, proti Soški dolini, od koder so iz druge smeri že lezle v hribovje sveže kolone vojske, namenjene na italijansko fronto.

Ta smer umika je zmedla nemški štab, ki je zavrl napredovanje vzhodne skupine, da bi zahodna skupina zaprla diviziji pot. To pa je bilo dovolj, da so enote, ki so se podile za partizani, izgubile sled za njimi. Izginili so kot kraška ponikalnica.

Lačne, utrujene, prezeble in strgane so se vse tri brigade prebijale z ranjenci proti obrobju skalnate planote Otlice in Predmerje, od koder se spuščajo v Vipavsko dolino strmi skladi kakor ogromen zid.

Štab Prešernove brigade se je skupno z Drenovim bataljonom prebijal v deževni noči za glavnino divizije. Četa Orlova se je zmanjšala še za nekaj mož; zato se je Orlov bal, da jo bodo porazdelili med druge enote. Primoža je skrbelo, kaj je z Vojkom. Vod je zdaj vodil Travnikarjev. Ni imel dosti posla, ker je ostalo komaj za desetino borcev.

Na začelju kolone se je pomikal Pajk, zvit v dve gube, zahomotan v šotorsko krilo. Bolezen ga je še zmeraj neusmiljeno pestila. Opiral se je na palico in stežka prenašal bolečine v trebuhu. Po hrbtu mu je polzela mokrota, obleka se mu je lepila na život.

Lilo je kot iz škafa, kaplje so kar odskakovale od razgretih obrazov. Po strmi vozni poti je drla voda. Strmine in poti ni bilo ne konca ne kraja. Orlov je že nekajkrat preklel kamenje, ob katerega so se spotikali, in veje, ki so visele na zaraščeno pot in jih šibale po obrazih. Nekaj ur je že minilo, kar so bili do kože premočeni in hkrati razgreti.

Ob koloni je prijahal Svarun. Kot temna senca je visel na vratu konja. Zaskrbljeno je gledal borce — nekateri so zaostajali in padali po blatnih tleh. Svarun je vedel, da so na koncu telesne vzdržljivosti. Glad, mraz in noč ti kosti dobesedno izmozgajo . . .

Da bi pred ciljem klonili? Ne, tega ni bil navajen. Bal se je samo morebitne jutranje borbe, ki bi jim gotovo prinesla poraz.

Svarun v takšnih kritičnih trenutkih ni nikdar jahal. Ni maral, da bi si opotekajoči borci mislili, kako je štabovcem lepo, ko jih otovorjene priganjajo s konj. Sedaj je sedel na konja zato, da bi uredil kolono, ki se je trgala, razpotegnjena tri kilometre skozi temni gozd.

Nenadoma je zagledal v koloni opotekajočega se Pajka s palico v roki.

„Kaj je s tabo, Pajk? Omaguješ?" se je začudil. To je bilo za Pajka nekaj nenavadnega.

„Ne še, tovariš Svarun."

Dve merili

(Nadaljevanje s 3. strani)

kot udeležence v podjunski akciji. Obtoženi naj bi bili na podlagi več kot sto let starega zakona „zlobnega“ poškodovanja tamkajšnjih kažipotov, pripadnosti ilegalnemu in s tem oblastno nedovoljenemu „gibanju za socialno in nacionalno osvoboditev“, ki naj bi vodilo to akcijo, vzporedno s tem pa še trosenja letakov tega gibanja s pozivom (in to ne le avstrijski javnosti!) za ureditev položaja slovenske skupnosti.

Pa tudi, če bi bil sum policije upravičen, se odpira vprašanje, zakaj oblasti niso lanskega oktobra s sankcijo nastopile proti organizaciji, ki je ob tej priložnosti pozivala na dokončno uničenje koroškega slovenstva in s tem h genocidu? Organizacija je doživela le besedno grajo ekstremizma na nemški strani, hkrati pa so zavrnili vlogo koroških Slovencev sodnim oblastem proti tej organizaciji (Kärntner Heimatdienstu). Drugačen postopek pa zasledimo v odnosu do „slovenskega ekstremizma“, kot označujejo odgovorni dosedanja aktivna prizadevanja manjšine za uresničitev mednarodnopravno sprejetih manjšinskih določil državne pogodbe. Kot opozarja koroški tisk, proti „slovenskim ekstremistom“ ne nastopajo le z besedo, ampak tudi s sredstvi javne prisile in kazenskega pregona.

Prav te dni je koroški deželni glavar na javnem mestu kar se da ostro obsodil pobudnike aktivnega prizadevanja manjšine po uresničitvi manjšinskih določil državne pogodbe. Obtožil jih je, da skušajo motiti in preprečevati dosedanji razvoj ter med drugim podčrtal svoje dosedanje in prihodnje zavzemanje za duha strpnosti in sožitja Koroščev obeh jezikov.

Prav ob tem pa se znova postavlja vprašanje, ali ne bi k takemu duhu in razvoju prispevala prav celotnostna ureditev odprtih in do sedaj blokiranih vprašanj določil državne pogodbe, podpisane pred šestnajstimi leti. Med taka vprašanja pa ne sodi le ureditev dvojezičnih napisov, ampak tudi vprašljivost delovanja (prepoved) tistih sil koroške družbe, ki po besedah državne pogodbe merijo na to, da odvzamejo slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in manjšinske pravice.

V celoti pa so prav vprašanja, ki jih odpirajo prizadevanja koroških Slovencev za življenjska vprašanja svoje skupnosti, med drugim dvojezičnih napisov, dokazilo odnosa sosednje države (in Koroške še posebej!) do slovenske skupnosti, saj sta po ugotovitvah avstrijskega izvedenca edino Francija in Avstrija tisti dve zahodnoevropski državi, ki odrekata svojim manjšinam vsako javno krajevno poznamenovanje tudi v manjšinskem jeziku.

Tone Zorn
Delo, Ljubljana

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV

Meinungsfreiheit, demokratisches Recht, wird nicht geachtet

Ich las einmal folgenden Satz: „Man müßte auf der anderen Seite (gemeint die slowenischen Landsleute) endlich zugeben, daß das Mehrheitsvolk wirklich tolerant ist!“ Stimmt, wenn man die deutsch-nationale Minderheit wegzählt und jene leider noch breite Bevölkerungsschicht, die diese Art von „Toleranz“ unterstützt. Dann bleibt allerdings vom toleranten Mehrheitsvolk auch nicht mehr übrig, als eine Minderheit. Diese Minderheit wiederum schweigt lieber. Wer will schon wegen seiner anderen Meinung ein Heimat- und Staatsverräter, ein Partisan und Dreck-Tschusch genannt werden? Und der zweite Satz lautete: „Wenn sich auch die slowenischen Exponenten auf die vorhandenen Tatsachen beschränken, dann wird es nicht schwer fallen, auch in Kärnten einen Baustein zu einem geeinten Europa zu setzen!“ Wirklich? Ich glaube mich an einen Satz zu erinnern, der so quasi lautete: „Die Geschichte zieht keinen Schlußstrich. Sie zieht ihn erst dann, wenn eines der beiden Völker nicht mehr existiert; also geht der geistige Abwehrkampf weiter!“ Er lautete doch so ähnlich, wenn auch nicht wörtlich, dieser Satz, oder nicht? Soll diese Einstellung einen Baustein zu einem geeinten Europa liefern?

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem pa izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Uredništvo

Europa besteht aus vielen Nationen, nicht nur aus dem deutschen Volk! Man muß, um von einem „Vereinten Europa“ sprechen zu können, auch die anderen Völker anerkennen. Auch Jugoslawien gehört zu Europa, oder kann das jemand wiederlegen? Auch die Slowenen sind Europäer! Man ist in bestimmten Kreisen jedoch nicht bereit, diesen Menschen jene Rechte zu geben, die schwarz auf weiß im Staatsvertrag abgedruckt sind. Wie soll es also je zu einem „Vereinten Europa“ kommen, wenn ein Volk dem anderen die ihm zustehenden Rechte streitig macht? Ich persönlich vertrete die Ansicht, daß man den Europagedanken erst lebendig machen wird können, wenn in diesem Lande jene Schichten ausgestorben sind, bei denen Europa am Rhein und an der Nordsee, bestenfalls an der Oder endet; wenn der schon krankhafte Tschuschenkomplex überwunden sein wird!

Nun will ich als einer, der selbst dem Mehrheitsvolke angehört, der ich also auch ein „Deutscher“ bin, allgemein aufzeigen, wie es jenem ergeht, der es „wagt“ (und das in einer Demokratie) seine anderen, eigenen Gedanken in die Öffentlichkeit zu tragen.

Diskriminierung, grobe Beleidigungen und schmutzige Herabsetzung des Menschen haben mit sachlicher Kritik an seiner Einstellung nichts mehr zu tun! So wurde ich schon 1969, als ich zum ersten Mal meine Ansichten zu Papier gebracht habe, von Deutsch-Nationalen ein Partisan, Tschusch und Heimatverräter genannt und einiges mehr, was wohl die primitive Denkweise dieser Leute verrät. Es gab sogar Leute, die mir meine „freie Meinung“ verbieten wollten. Man hat mir auch vorgeworfen, ich übe Verrat am Volke und betreibe anti-österreichische Propaganda.

Jene sollen mir beweisen, in welchen meiner Leserbriefe ich der Republik Österreich in den Rücken gefallen bin und das Volk „verraten“ habe. Man soll mir aber auch genauestens die Anschuldigungen begründen, denn dumm herumschreien allein ist zuwenig! Ich habe in meinen Leserbriefen lediglich die Form der Feierlichkeiten kritisiert, wie der 10. Oktober noch häufig gefeiert wird, und zu verstehen gegeben, daß diese Art von Feiern uns jungen Menschen nichts geben kann, weil man glauben könnte, man lebe noch 50 Jahre hinter unserer Zeit und die Invasion der Jugoslawen stünde unmittelbar bevor. Ich habe mir auch das Recht genommen, zu kritisieren, daß man gegen die im Staatsvertrag verankerten Rechte für die Minderheit auftritt und aus jeder Mücke ein nationales Ungeheuer macht, wie beim jüngsten Auftritt des 2. Grazer Straßentheaters in Völkermarkt.

Das und einiges mehr zu kritisieren genügt, um von Menschen mit deutsch-nationaler Gesinnung unter Druck gesetzt und diffamiert zu werden, was vermutlich dem Charakter und der Bildung dieser Menschen entspricht. So wie in Ebenthal, anläßlich der Sache mit dem Partisanengrab, wo deutsch-nationale Fanatiker Beschuldigungen gegen Mitbürger erhoben haben, die aus der Lügenkiste stammen, aus Gehässigkeit frei erfunden. Wo alle jene als Partisanen und Tschuschen verschrien wurden, die es „wagten“, das Ebenthaler Pfarrfest zu besuchen. Was hat ein Pfarrfest mit dem Partisanengrab gemeinsam? Eine sehr sonderbare Logik!

Postkarte,
aufgegeben in Ebenthal am 31. 7. 1970.

H. Guttenbrunner! Als erste Frage, sind Sie Kärntner, oder vielleicht auch ein sogenannter Flüchtling von unten herauf! Sind Sie entweder blöd oder naiv wie ein Neugeborenes. Wo waren Sie 1920 oder 1945. Sicher noch im Storchenteich. Deshalb sollten Sie ihren Mund halten u. uns Kärntner mit Ihren Artikeln in den Zeitungen verschonen, Sie unwissender Jüngling Sie. 2 Prominente Slowenen sagten mir höhnisch u. siegessicher, politisch kriegen wir Sie nicht, aber wirtschaftlich dafür ganz sicher. Unser Wort darauf. Und Sie Trottel protegieren noch dazu diese Pläne. Gehen Sie hinunter nach Marburg oder Laibach, hier brauchen wir solche Verräter nicht. Dies sagt Ihnen ein echter Kärntner.

Postkarte,
aufgegeben in Klagenfurt am 27. 8. 1971

Können Sie nicht endlich den Abwehrkampf u. dessen brave tapfere Männer in Ruhe lassen. Sie mit Ihrer Giftspritze können dem Herrgott danken, das es solche Männer gegeben hat, sonst wären Sie heute nicht hier in dieser goldenen Freiheit. Ihre Artikel in den Zeitungen kotzen einen schon richtig an. Fahren Sie hinunter nach dem Süden u. bleiben Sie dort. Sie gehören europareif geprügelt. Ein Heimattreuer.

Postkarte,
aufgegeben in St. Veit a. d. Glan am 2. 9. 1971

Antwort an Herrn Guttenbrunner Herbert: bekand als Jugoslawischer propagandamacher er Schreibt in der Kleinen Zeitung vom 22. August die Deutschen machen immer von Mücken Elefanten, in 18 Jahr machten die Jugoslawen wegs ein pahr Dreckige Zigaretten die sie als Keder nach Ferlach brachten einen Krieg und auch durch so Friedensliebende Hunde wie Sie Herr Guttenbrunner, Sie möchten von einer Europa Gemeinschaft reden Sie ober Idiot wen Sie sich nicht einmal mit ihre Landsleut noch die veraten sie Sie Schweinkerl, wen man nicht bedenken würde das Sie nur der Jnior sind und noch zu blöd zum denken sind möchte ich sagen horuck-übern Loibl — Irgendwehr von Ihrgendwo.

So sind sie, die „toleranten“ Deutsch-Nationalen, die die Meinungsfreiheit, ein demokratisches Recht des Staatsbürgers, so achten, indem die meisten von ihnen diskriminieren, diffamieren und den „Gegner“ (Andersdenkenden) noch anderweitig unter Druck setzen, wobei anonyme Briefe nicht fehlen dürfen! Ich will vorläufig drei solche Schreiben veröffentlichen. Kommentar: „Traurig, aber wahr!“

Guttenbrunner Herbert jun.
Ebenthal, Kärnten

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

„Kaj pa je?“

„Nič ni. Bolan sem... Vojska je...“ se je nasmehnil Pajk. Dež mu je polzel po izmozganih licih v žejna usta. Najraje bi se bil zgrudil in za vedno obležal. Pa se je vlekel naprej kot vsi drugi, brezbrižno in otopelo.

„Na konja, Pajk,“ je zavpil Svarun in razjahal svojo sivo kobilico.

„Ne, saj ni treba. Če bodo drugi lahko, bom tudi jaz,“ se je branil opotekajoči se komisar.

Svarun pa je ustavil konja — borci so zavihteli lahkega Pajka v sedlo, eden pa je zagrabil za povodec. Pajk se je oklenil konjevega vratu in se z zadnjimi močmi obdržal v sedlu.

Svarun je odhitel naprej ob koloni. Borce je navdala nova volja in premagala utrujenost, noč, dež in meglo.

Ves upehan je Svarun dohitel štabno četo. V rahlem svitu je že od daleč prepoznal minerca Marka. Majal se je kot drevo, preden pade. Na glavi je imel svoj črni širokokrajnik. V koloni je bil edini s klobukom. Držal se je konja za rep. Žival, ki je nosila njegove mine in eksploziv — zadnje zaloge, ga je potrpežljivo vlekla. Marko je čikal tobak, zaplenjen Nemcem, pljuval žlindro in lovil v usta dež. Tudi njemu je že vse presedalo. Nikogar pa ni bilo, nad katerim bi se lahko znesel. Bil je slabe volje. To ni nobena partizanska vojna, ampak navadno sranje... Pri napadih na idrijske postojanke so ga nekajkrat „posodili“ minerskim skupinam, ki so se med rafali prebijale k postojankam. Najbrž je oponesel Svarunu, da to ni njegova „specializacija“. Za nameček so ga neki smrkavi komandanti od sile gnjavili in ga tirali v smrt. Pa se jim je postavil po robu. Potegnil je svojo oguljeno parabelo, zbral svoje in odšel, čeprav so mu grozili z vojnim sodiščem.

Ko je zagledal Svaruna brez konja, se je zasmejal, kot bi zarezgetala mula.

„Svarun, midva sva oba osla. Ti daš svojega konja drugemu, kadar si ga najbolj potreben, jaz pa prav tako. Poglej, kako ščitim svoje! Moj Dinko nosi eksploziv, ki bi ga morali tovoriti ti mladi biki, minerec se pa vleče za rep kot kak sibirski kaznjenec. Ali je to red in pravica?“

„Pravice ni in je ne bo kmalu na svetu, da o redu sploh ne govorimo. Marko, ti si se rodil pod nesrečno zvezdo. Potrpi! Čez kakšno uro bomo na mestu. Vojska je lačna. Hrane pa ni in je ne bo, ker so nam Nemci prerezali zveze z Vipavo.“

„Mar mi je! Miner sem in ne intendant.“

„Ej, Marko, tvoj Dinko je švaba. Šel bo v kotel, pojedli ga bomo.“

„Dinko pa ne,“ je skoraj zajokal stari minerec. „Tri konje in eno mulo ste mi že pojedli. Mar je tudi konj potujoča mesnica? Šef minercev, zadnja luknja na piščali — dosti je tega!... Vrag vzemi vse po vrsti! Pojejte načelnikovega ali pa komisarjevega. Oba sta švabska. Tega konja ne dam,“ se je srdito uprl. „Čistokrven je, vse zna, le govoriti ne. Kaj morem, če imamo za intendante lenuhe in strahopetce! Jaz vam bom priskrbel hrano, če je oni ne morejo.“

„No, Marko, velja! Če dobiš hrano, pa naj Dinko ostane,“ se je dal pregovoriti Svarun, dasi je bil prepričan, da v izropani in požgani vasici ni živeža.

Po vrtačah in osojnih pobočjih so ležale lise snega, nekaj sto metrov niže pa so v Vipavski dolini cvetele češnje.

Zdanilo se je, ko je kolona prišla do majhnega zaselka. Razen zased in straž je utrujena vojska polegla kot ubita.

Marko je ostal buden. Raztovorili so konjiča. Marko ga je potegnil v šupo in ga, vsega prepotenega in do krvi ožuljenega, obrisal s slamo, potem pa mu je namazal rane.

Pri tem opravilu sta ga zmotila intendant in mesar s sekiro v rokah. Miner ju je tako osato ošinil z očmi, da sta se ustavila in jela gledati drug drugega, kdo bo začel. Ker je bil mesar samo izvršilno orodje vojne oblasti, je modro molčal. In moral se je oglasiti intendant:

„No, Marko, nikar se ne trudi s tem kljusetom. Živeža nismo dobili, zato pusti, da ga pobijeva. Ne bo ne dosti koristi ne dosti izgube...“

„Ti si kljuse, lenuh intendantski,“ je zarenčal miner. „Kot Martinovo gos te bom nagnetel s plastikom in ti vtaknil detonator v zadnjico, da se boš razletel v tisoč koscev. Izginita mi, da vaju ne zgrabijo moji fantje.“

Tedaj je konj zahrzal in položil glavo Marku na rame, kar je moža tako ganilo, da ju je začel še bolj srdito zmerjati. Preklel jima je vse po vrsti, kar jima je bilo najljubšega na svetu.

Intendant je ves poparjen in užaljen odšel z dolgim nosom proti štabu, da bi se pritožil komandantu in partiji, katere član je bil slučajno že štirinajst dni — na prvem in zadnjem sestanku, ki se ga je udeležil, so sklenili, da bodo iztrebili preklinjanje in nekulturno govorjenje. Še bolj pa je bil užaljen mesar, mož z oglato, kladasto glavo; Marko mu je svetoval, naj s svojim krokodiljim gobcem požre sekiro, če ne more zdržati. On jim bo priskrbel hrano, če si je sami ne morejo, lenuhi, je dejal.

Preden je v kotlih zavrela voda, je prišepal Marko z vrečico koruznega zdroba, za njim pa sta dva njegova fanta tovorila krompir in repo.

Že pri hiši, pri kateri je bil privezan Dinko, je Marko ganil srce gospodinji in njenim hčeram. Lačni borci so se

Malo je življenjskih dogodkov, ki za človeka pomenijo tolikšno spremembo kot začetek osnovnošolskega pouka. Različni dogodki v poznejšem življenju so velike spremembe, a jih odrasli doživljajo šele takrat, ko že imajo izkušnje. Toda ko otrok prične hoditi v šolo, nastane zanj nekaj povsem novega in pride v čisto novo, doslej tuje okolje. Zanj nastanejo okoliščine, kakršnih še ni bilo. To so zelo drastične spremembe.

Dokler je otrok v družini, je nekakšno središče, okrog katerega se sučejo vsi dogodki. Navajen je, da starši in okolica pozorno po-

PRVIKRAT V ŠOLI

slušajo vse, kar reče. Otrok ve, da bodo njegove besede največkrat tudi upoštevali, skratka — počuti se pomembnega. Prepričan je, da bo tako tudi v bodoče. S prihodom v šolo otrok včasih boleče občuti, da v bodoče ne bo več tako. Naenkrat so ob njem drugi otroci, ki bi radi prav tisto kot on. Morda mu bodo ti otroci to dokazali z udarci, zasmehovanjem, omalovaževanjem. Za otroka se nenadoma prične ostra borba za prostor v skupini, kjer nima zaščite in kjer ni staršev. Novo okolje vsiljuje nove vrednote in principe in otrok mora vse to sprejeti, če bi rad ostal v skupini kot njen enakopraven član. Včasih so ta nova gledanja ali sistem vrednot drugačni od tistih doma, zato je otrok zmeden. Tudi učiteljica je rekla kaj, kar se mu zdi drugače, kot je vajen. Kaj zdaj? Komu verjeti: staršem, učiteljici ali tovarišem v razredu?

Ko se prične šolanje, dobi otrok nenadoma vrsto dolžnosti in obveznosti. Zgodaj mora vstati in priti točno v šolo. Doma se mora naučiti tisto, kar je ukazala učiteljica, to pa otroka ovira, da bi se vključil v igro na dvorišču. Nič ne pomaga jok med drugimi otroki. Vedno bodo takšni, ki se bodo bolje učili in bolje delali domače naloge. Otrok mora dojeti, da so eni ljudje vešči tej stvari, drugi spet drugi. Jasno mu mora postati, da sleherni človek doživlja poraze. Otrok se mora naučiti novih pravil, kot so pozdravljanje učiteljev, vstajenje, kadar odgovarja na vprašanja, čakanje, dokler ne dobi dovoljenja, da sme govoriti, miren odhod iz razreda in podobno. Za otroka so to resne dolžnosti, ki terjajo določeno telesno in duševno zrelost.

Široki rezanci – hitro pripravljeni

Kadar kuhamo testenine, moramo paziti na naslednje:

Zakuhamo jih vedno v vrelo vodo. Veliko okusnejše so, če jih kuhamo v večji vodi, da lahko plavajo. Ko jih vsujemo v posodo, jih takoj premešamo, da se ne sprimejo ali prilepijo na dno posode. Nikoli jih ne kuhamo predolgo. Ostati morajo namreč cele. Različne vrste kuhamo različno dolgo. Za nekatere je dovolj, da prevrejo in jih pustimo stati par minut, druge pa kuhamo tudi po 15 minut. Kuhane preplaknemo s hladno vodo in odcedimo.

Če jih ponudimo k mesu, jih pred serviranjem povaljamo v vročem surovem maslu in po želji začinimo: z naribanim muškatnim oreščkom, rdečo papriko, drobtinami in jušnim prahom. Tudi z naribanim parmezanom dobro teknejo.

REZANCI Z GOBAMI

Razne vrste gob očistimo, operemo in zmeljemo na mesoreznici. Na maščobi prepražimo drobno sesekljano čebulo in zelen peteršilj, dodamo gobe, posolimo in dušimo, dokler voda ne izpari. Nato primešamo testenine, po želji popopramo, dobro premešamo in ponudimo.

REZANCI Z JAJCI

Na ogreto olje vsujemo odcejene testenine, jih potresemo z jušnim prahom in na osebo primešamo po eno razžvrkljano jajce. Ko se jajce strdi, jed popopramo ali potresemo s sesekljanim drobnjakom.

ENOLONČNICA S ŠIROKIMI REZANCI

Telečje meso — bočnik ali prsi — narežemo na drobne koščke in na maščobi prepražimo skupaj z naribanim korenjem, zeleno in koščkom peteršilja. Pridenemo še dva manjša narezana pora in med stalnim zalivanjem dušimo do mehkega. Vse potresemo z moko, zalijemo, začinimo z majaronom in paradižnikom ter dobro prevremo. V gotovo jed vmešamo kuhane rezance in serviramo s črnim kruhom.

PA ŠE HITRO NEKAJ ZA SLADKOSNEDEŽE!

Kuhane rezance potresemo: s sladkorjem, z zmletimi orehi ali lešniki, s skuto in smetano, ali polijemo z razredčenimi marmeladami, brusničnim kompotom in gostimi sadnimi sokovi, ali pa jih prekrijemo z raznimi penami, ki jih pripravimo iz beljaka, ko ga stepemo v sneg in mu primešamo razne okuse: mareličnega, jagodovega, borovničevega, rabarbarinega ali kutinovega.

NARASTEK IZ REZANCEV IN JABOLK

Jabolka operemo, olupimo in izdolbemo peške in trde dele. Naložimo jih v pomaščeno posodo, vmes pa prazen prostor izpolnimo s kuhanimi rezanci. V jabolčne izdolbine nadevamo brusnice, po narastku pa polijemo razmešano kislo ali sladko smetano z jajci, malo mleka, sladkorjem in nekoliko skute. Zdaj narastek še potresemo z drobtinami in koščki surovega masla ter v pečici zlatorumeno zapečemo.

REZANCI S PARADIŽNIKOM

Svež paradižnik olupimo, zrežemo in denemo na podušeno čebulo. Ko sok izpari, paradižnik posolimo, posladkamo in pridenemo za nožev vrh zmletih nageljnovih žbic ter kuhane rezance.

REZANCI S KUHANO GNJATJO

Ostanek gnjati zrežemo na drobne kocke, jo prepražimo na sesekljani čebuli in zmešamo med pripravljene testenine.

K vsem navedenim mešanicam se najbolje poda zelena solata, okrašena s paradižnikovimi krhlji in rdečo svežo papriko.

Poskusite!

MEHAK MEDENI KOLAČ

25 dkg medu, 12 dkg sladkorja, ¼ l mleka, ½ kg ržene moke, žlica jedilne sode, 1 jajce, malo zmletih klinčkov, cimeta in muškatnega oreščka.

Iz naštetih sestavin vgnetemo testo, ga denemo v pomaščen in pomokan model in spečemo. Pečeno pecivo zrežemo na rezine.

MEDENJAKI S SNEGOM

25 dkg moke, sneg iz 3 beljakov, 25 dkg sladkorja in 2 do 3 žlice medu.

Moko prosejemo na desko, dodamo sladkor in sneg ter toliko medu, da lahko vgnetemo testo. Testo zvaljamo in ga zrežemo v razne oblike in spečemo na pomaščenem pekaču.

DROBNI NASVETI

■ Prikuhane aluminijaste lonce bomo najuspešneje očistile s čebulovimi lupinicami, ki jih v loncu le prekuhamo. Kar je bilo v loncu prikuhanega, se bo po tem zlahka odluščilo.

■ Črno vino z dodatkom jedilnega olja nadomešča sredstva za čiščenje predmetov iz bronce in pozlačene okvire. Po čiščenju zdrgnemo predmete z mehkim usnjem.

■ Potni madeži nas spravljajo v slabo voljo. Zdrgnemo jih z mešanico 3 delov etra, 3 delov alkohola in 1 dela salmiaka, pa bo nerodnost pri kraju.

Zastrupitve z gobami

Največ zastrupitev z gobami s smrtnim izidom gre na račun nepoznavanja gob. Zastrupimo pa se lahko tudi z užitnimi gobami, če jih pogrevamo oziroma če nabrane gobe pred uporabo predolgo stojijo.

Praktično ločimo več vrst zastrupitev. Nekatere gobe vsebujejo strupe, ki jih začutimo že takoj prvo ali drugo uro po zaužitju. Bolnik občuti slabost, bruha in dobi močno drisko. Telo se skuša po naravni poti znebiti strupa. Po eliminaciji strupa se telo umiri, kadar gre za gobe, ki povzročajo samo lokalno draženje želodca in črevesja.

Zastrupljenje z rdečo mušnico pa je smrtno nevarno. Znaki zastrupitve se pojavijo že po 15 minutah ali najpozneje po dveh urah. Bolniku je slabo, najprej je utrujen in zaspan. Kasneje postane nemiren, blede, kriči, skače in ima privide. Dobi tudi krče v mišičju. Močno se poti in slini. Umre po 12 do 24 urah.

Zastrupitve z rdečo mušnico so sorazmerno redke, ker jo ljudje poznajo in se je izogibljejo.

Ne velja pa to za zeleno mušnico, zastrupitve z njo so namreč najpogostejše. Že dva do tri takšne gobe lahko ubijejo odraslega človeka. Znaki zastrupitve pa se pojavijo kasneje, šele po 8 do 24 urah po zaužitju. Takrat je že strup v krvnem obtoku in z neustavljivo močjo opravlja svoje razdiralno delo. Bolnik ima hude bolečine in čuti slabost v želodcu, ravno tako bruha in ima drisko. Ima tudi krče. Muči ga huda žeja. Kmalu je v globoki nezavesti in umre. Če pa preživi prvo krizo, sledi tej poškodba notranjih organov, posebno jeter. Bolnikovo hudo stanje se vleče še nekaj dni, dokler končno ne umre.

Kakšni naj bodo naši ukrepi pri zastrupitvi z gobami?

— Bolniku je treba izzvati bruhanje in mu izprati želodec. To dosežemo, če mu damo večkrat kozarec tople slane vode;

— dali mu bomo tudi dve veliki žlici grenke soli za čiščenje črevesja;

— užije naj tudi nekaj žlic živalskega oglja, ki bo vezalo preostali strup;

— izgubljeno tekočino bomo nadomeščali s čajem in slatino.

Pri sumu na zastrupitev z zeleno mušnico, rdečo mušnico, vražjim gobanom ali katero drugo strupeno smrtno nevarno gobo ne bomo izgubljali doma časa. Bolnika bomo nemudoma napotili v bolnišnico. Če strup še ni preveč razširjen po organizmu, bo lahko pomoč še uspešna.

Zdravje v sadnih sokovih

Jagodni sok je koristen zlasti v letih rasti. Priporočajo pa ga tudi ljudem, ki bolehajo za revmo.

Malinov sok je odlično sredstvo za krepitev živčnega sistema. Ugodno vpliva tudi na dihala.

Jabolčni sok priporočajo strokovnjaki rekonvalescentom in revmatikom. Ureja delovanje črevesja, če pa ga pijemo pred zajtrkom, ima antidiaretične lastnosti.

Ribezov sok vsebuje vitamina S in R. Zato ga priporočajo zoper skorbut. Pijemo ga razredčenega z vodo, dodati pa moramo precej sladkorja, ker je ribez kisel.

Slivov sok je imenitno odvajalno sredstvo.

Češnjev sok koristi pri rasti. Priporočajo ga tudi diabetikom, seveda nesladkanega.

Poleg tega imajo vsi sadni sokovi tudi redilne lastnosti. Liter čistega grozdnega soka, npr., zaleže enako kot dva litra mleka. Naravni sladkor, ki ga vsebujejo sadni sokovi, koristi neposredno telesu in deluje nanj osvežilno.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKA

jim smilili, minerjeva ljubezen do živali jih je prevzela. Ljudje so mu dali vse, kar so premogli. Verjeli so, da bodo bojne skupine prišle zvečer, ko bodo varne pred sovražno artilerijo, iz doline s hrano.

Že čez poldan je bilo, ko so kuharji delili kosilo štabni četi in bataljonu.

Svarun, ki je bil za nekaj ur legel, je vstal in stopil k vratom. Kolona mož se je z menažkami pomikala proti kotlu. Na začelju je bilo tudi nekaj žensk in otrok iz tistih hiš, ki so vojski dale vse, kar so imele in z njo delile zadnjo moko, ki so jo bile z muko privlekle iz doline, tri ure daleč.

Svarunu, ki je bil drugače trd ko kremen, se je milo storilo pri srcu. „To je narod, za katerega se borimo. Skromno opravljene ženice, na pol goli, skoraj bosi otroci. Vsi smo vojska, vsi ... In te hišice z majhnimi okni, zgrajene iz kamenja in lesa, so trdnjave! Tudi vse požgane hiše. Tudi tista kjer je zidovje pokrito s slamo — tam je privezan Dinko, ob njem sedi Marko s klobukom, potisnjenim na oči, okoli njega pa učenci — minerci in diverzanti — z menažkami na kolenih zvone z žlicami po aluminiju in love koščke repe in krompirja v koruznem, z lojem zabeljenem soku."

Odšel je v hišo. Tudi njemu so prinesli menažko redke čorbe. Skupaj z domačimi je sedel za mizo. Okus jedi se mu je prijetno razlezel po ustih.

„Mati, kako je?" je vprašal gospodinjo.

„Bo že. Veseli smo, če vam lahko pomagamo, in strah nas je, kadar greste. Potem prihrume Nemci."

Ni še pojedel, ko je prišel divizijski kurir z obvestilom, da vse komandante kličejo v štab divzije. Takoj se je odpravil.

Tam so bili zbrani že vsi. Komandant Lazar in Dule sta se sklanjala nad specialko, razgrnjeno na mizi, pri peči pa sta sedela Radko, komandant Gradnikove brigade, in Krtina, komandant Vojkove, ter se pogovarjala s Pemcem.

Vsi so bili že precej poraščeni, neprespani in zbiti. Zdaj, ko je vojska spala in si nabirala novih moči, so proučevali položaj in kovali načrte.

Lazar se je zravnal. Z glavo je segal skoraj do stropa zadimljene izbe. Vsi so prisluhnili.

„Danes bomo zelo kratki. Umik v to smer pomeni slepilni manever. Nemci, ki preiskujejo osvobojeno ozemlje, nas imajo za hrbtom. Zlomili bodo levo krilo, da bi nas obkolili. V ta namen naj se danes kažejo patrulje in izvidnice po obrobju skalovja.

Ko bo njihov stroj stekel, ga nič več ne ustavi. Šel bo svojo pot in udaril v prazno. Že ko bo v teku, se bomo ponoči izmuznili in prešli Nanos. Pojavili se bomo na Pivki, v neposredni bližni velike ceste in proge, ki jo bomo napadli."

To je bil preprost in vsem razumljiv načrt, za nemško akademsko logiko pa nemogoč. Zato pa tem laže uresničljiv ...

Lazar je razdelil brigadam naloge, Pemcu pa so naložili hkraten poseg s sabotažami in diverzijami v zaledje napada, da bi napravil zmedo.

„Če je res, da je najboljša obramba napad, je najbolj primerno, da že med nemško ofenzivo pripravimo protiofenzivo," se je zasmejal Dule.

Svarun pa je dodal:

„Prepričan sem, da se nam bo načrt posrečil. Okoli Idrije smo se predolgo zadržali."

Vsi so mu pritrdili. Lazar jim je prebral še Novljanovo obvestilo, da je streliva dovolj: na poti je karavana mul in nosačev korpusa. Angleži, ki jim je bilo dosti do tega, da divizija vsaj za nekaj časa onesposobi progo, so že nekaj dni spuščali s padali vojaški material v bližino Čepovana, prav tja, kamor so prodirali Nemci.

V pričakovanju hrane in streliva so se komandanti razšli po brigadah. Pemc se je spomnil, da mora zaslišati Ano, in je velel kurirju, naj gre ponjo.

18

Ana se je sprijaznila z vlogo jetnice. Zdaj, ko je bilo vse razkrito, je težko čakala sodbe. Njena zavest je bila otrpnila v navidezni ravnodušnosti. Mirno je čakala.

Najbolj so jo peklile zvezane roke; sicer je težave pohoda med umikom divizije še kar lahko prenašala.

Ustrelitev skupine Nemcev in vohunov jo je preplavila z neznansko grozo, ki se je ni in ni mogla znebiti. Gola, surova stvarnost tuje smrti jo je težila ko kamen. Ker je imela roke zvezane, je kar naprej padala in se lovila in prav nič se ni smilila tistemu, ki jo je vodil na jermenu. Ko so prispeli do cilja, je padla na otep slame in pri priči zaspala s spremljevalcem vred.

Stražar jo je nekajkrat krepko dregnil, preden je doumela, da je treba vstati. Klicali so jo na zaslišanje.

Pemc si je obrisal z irhovino očala, da si je lahko bolj natančno ogledal prikupno jetnico. Skrušeno je sedela pred njim — oči so ji bile vlažne, lasje so ji padali na ramena — in mu nadrobno pripovedovala svojo zgodbo.

Pazljivo jo je poslušal in si mislil:

„Naivno dekle, a nevarno orožje v pravih rokah."

Kmalu si je bil na jasnem, da se je tisti, ki jo je poslal, o njej zmotil. Primer tragične zmote nad bistvom zaradi videza. Zato jo je vnaprej opozoril:

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

Ksaver Meško

Požigalec

Dasi tako pijan — žganje je delovalo huje in huje — da se je komaj zavedal, kaj dela, je vendar spet začutil v mislih in po vsem telesu tisto čudno grozo in slast kot pred nedavnim pri Dobrniku — slast, da je namero izvedel, strah, da bi mu prišel kdo nasproti, ga vprašal: „Kaj si pa iskal zdaj v skednju? Pa nisi morda ognja podnetil — požigalec?"

A mirna je bila noč in tiha, ko je stopil iz skednja. Na levi se je belila gostilna, vsa pogreznjena v noč in spanje. Na desni je cerkev z mogočnim zvonikom tonila v morju teme, da je videl bolj z dušnimi kakor s telesnimi očmi, kje stoji.

„Stoj!"

„Kdo?"

Izgovoril je menda samo v mislih. Vendar je postal. A nikogar. Klicala pa je menda le vest, naj postoji, se vrne, pogasi, če bo še mogoče.

A ni poslušal. Hitro je zavil za vogel, napotil se spet na polje. Čez nekaj časa je postal med njivami, ozrl se: Kaj, če morda ne gori, če je slabo prižgal in ugasne?

Ne mogel bi bil določno povedati, kaj je začutil ob ti misli v srcu, veselje ali jezo. Zavedal se je samo, da mu je silno hladno — september je šel h koncu. Vendar se vrniti in pogledati ni upal. Stopal je čez polje proti gozdiču ob njivah. Noč je visela čez mračne smreke, kakor velikanska črna odeja. Vendar drevje tudi pod to odejo ni spalo: gibalo se je v vrhovih, šepetalo s čudnimi, grozečimi glasovi. Izpod gozda je zaslišal šumenje reke, Žilje.

Kar se mu je zazdelo, da se iztegajo iz lesa pred njim velikanske črne roke in segajo po njem.

„Vsi dobri duhovi hvalijo Gospoda Boga," se je prestrašil, z drhtečo roko se površno, nelepo pokrižal. „Ni varno tukaj. Domov pojdem."

Tiho, previdno, kolikor je ob hudi pijanosti pač mogel, je pritaval v temno sobo.

Že se je nameraval sleči in leči, kar ga je spet vznemirila misel: „Ali sem ali nisem"?

Oblečen je sedel na posteljo in premišljeval.

„Ali bi pogledal? A nevarno je. Če me kdo sreča, vpraša: ‚Kaj kolovratiš tod?' In ako gori, ali ne bo prijel takoj mene: ‚Tvoje delo, Gregor, je to'!"

Segel je po steklenici, kakor bi iz nje pričakoval razsvetljenja in navdahnjenja. A bila je prazna. Le nekaj kapljic mu je kanilo v usta. Žejno in željno jih je posrkal.

Težko se je bojeval. Vse duševne in telesne moči so se mu napenjale, v sencih mu je kovalo kakor s kladivom, srce mu je bilo, da ga je slišal. Čudna omamnost se ga je polaščala. Nagnil je glavo na prsi, na pol se onesvestil. „Saj nič ni!" si je govoril v omamljenih mislih. „Saj niti zažgal nisem. Bile so le sanje, hude, grde sanje."

Nekako odleglo mu je ob misli, da ni storil te hudobije. Kakor bi ga bilo upanje poživilo, je vstal: „Pogledam. Saj ni res, ne more biti res!"

Naglo je šel iz sobe, hitel skozi vas proti gostilni. A komaj je zavil okrog vogala, se mu je zrušilo v prah vse lepo upanje, strašna groza ga je pretresla: „Jezus Marija — res sem storil!"

Hrušč in hrup zunaj mimoidočih je precej ponehal. Le posamezni so še šli mimo, a ne več hlastno, bežeče; mirneje, ni se jim več mudilo. Šli so pač domov, v mesto v sosednje vasi.

„Da so le cerkev rešili," je zaslišal Gregor od zunaj ženski glas. „A bila je res v skrajni nevarnosti."

„Človek bi skoraj rekel, da je bil čudež. Ogorki so se kar sipali na streho zvonika."

„Sreča, da je sinoči nekoliko deževalo."

„Da, sreča!" je tiho vzdihnil Gregor, nekoliko olajšan.

Nepričakovano je zaslišal zunaj Dobrnikov glas: „Da bi tega satana, ki nam zažiga, dobili! V ogenj bi ga bilo treba vreči!"

„Drugega tudi vreden ni," je pritrdil glas, Gregorju povsem neznan.

Gregorja je v postelji streslo:

„Ali je prišel nalašč sem pod moje okno, da mi to pove? V ogenj? O, zaslužil bi..."

Bolečino je začutil po vsem telesu. Ni se upal ganiti in obrniti, bal se je, da bi postelja zaškripala, izdala ga, da ne spi: „Sam Bog ve, če zunaj kdo ne prisluškuje?"

Oprezno je potegnil odejo čez glavo, polno težkih misli, bolno od žganja in teh težkih misli.

„Tako mislijo in sodijo? V ogenj! — Samo zdaj še naj srečno mine — nikdar več! Obljubim ti, o Bog... Oče naš..."

Začel je moliti. Toda misli so mu poletavale spet in spet k ognju. In podile so druga drugo, kakor se ob silnem viharju pode oblaki na nebu. Da bi se umiril, je začel misliti, kakšno delo ga čaka ta teden.

„Takoj zjutraj, navsezgodaj že, pojdem v gozd. Ves teden bom delal tam, sam zase, daleč od ljudi. In denarja ne zapijem."

Pa so se mu, pač od preobilice pijače, misli spet zmedle, vse se mu zmešale in zavozlale.

„‚V ogenj!' je rekel Dobrnik," se mu je vlekel skozi misli spomin kakor strupena jesenska megla, ki se ne mara dvigniti, da bi posijalo sonce, odrešilna luč in dobrota.

Pa je zaslišal pod odejo, kako drdrajo mimo vozovi.

„Gasilci se vračajo, torej je pogašeno, ni več nobene nevarnosti... Ali je kdo opazil, da mene pri ognju ni bilo? Če sumijo, že so. Zjutraj že izvem."

Kmalu je zaslišal krepke, enakomerne korake... „Tudi vojaki odhajajo. Ne bo več nevarnosti."

Dolgo je tako ždel pod odejo. Noč ga je plašila, ni je maral videti; a dneva se je še bolj bal: „Srečam kje koga, kako mu naj mirno pogledam v oči — dvakratni požigalec!"

Kar je glasno potrkalo na vežna vrata.

„Odpri!" je zaklical oster glas.

Gregor se je zganil, da je zatrepetala vsa postelja, glasno zaškripala.

„Zdaj bo konec! Zdaj me imajo!"

Tesneje je pritegnil odejo, kakor bi ga mogla ta braniti.

„Potuhniti se moram. Nič ne slišim — spim..."

Na glas je zasmrčal. A se je glasilo v tihi praznoti sobe tako nenaravno in čudno, da je kmalu utihnil.

„Ali odpreš, ali naj vlomimo?" je spet zaklical isti osorni glas. In je spet tresnilo ob vrata, močneje, da je zapah zaječal.

„Zdaj ni več rešitve."

Privzdignil je glavo.

„Kdo pa je? — Kaj pa je?" je zaklical in se trudil, da bi mu bil glas zaspan in začuden.

„Odpri! Pa ti sam spiš, ko je vsa vas pokonci?"

„Kaj pa je? — Malo počakaj, da se oblečem. — Kaj pa hočeš?"

„Odpri, ne vprašuj!" je odgovarjal oni zunaj že jezno.

V naglici je nategnil hlače. Brez suknje in telovnika, bos je stopil v vežo, na vlažna ilnata tla. Počasi je odrinil zapah.

Vrata so se sunkovito odprla. Prva jutranja zarja se je razlila po veži.

Gregor je stopil nazaj, umaknil se povsem do vrat v sobo — orožnik je stal na pragu, meril ga s hladnim, presunljivim pogledom.

Gregor je odprl usta, a spregovoriti ni mogel. Zazibal se je, zašumelo mu je v glavi. — Bilo mu je tako kakor bi se mu izpodmikala tla pod nogami in bi se pogrezal v šumeče valove, ki se divje zaganjajo od vseh strani vanj in ga vlečejo v neznano globočino.

Še huje je vzdrhtel, ves se sključil v dve gube, ko mu je položil orožnik težko roko na ramo, se nagnil tesno k njemu in jekleno rekel:

„Požigalec!"

(Odlomek)

AFORIZMI

- **Varuj se izumetničene govorice. Govor mora biti preprost in eleganten.**
- **Tisti, ki je srečen, se dobro počuti samo zato, ker nesrečniki molče nosijo svoje breme. Brez tega molka bi sreča ne bila mogoča.**
- **Mi sploh ne cenimo svojega lastnega mnenja, tudi če je pametno, vsi pa se tresemo pred mnenjem znanih bedakov.**
- **Trohnoba razjeda travo, rja železo, laž pa dušo.**
- **Več resnice je v ljudeh kot v besedah.**
- **Človek nikoli ne ve, ali imajo ljudje načela zaradi načel ali zaradi osebnega zadovoljstva.**

OB ZAČETKU ŠOLE:

Knjige za šolo in dom

- Bajec-Kolarič-Rupel: **SLOVENSKA SLOVNICA,** 352 str. br. 35.—
- France Tomšič: **SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR** 768 str. pl. 80.—
- France Tomšič: **NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR,** 992 str. pl. 116.—
- **SLOVENSKA ČITANKA** slovenske gimnazije v Celovcu, I. del, 206 str. ilustr. ppl. 50.—
- **SLOVENSKA ČITANKA** slovenske gimnazije v Celovcu, IV-V. del, 208 str. ppl. 70.—
- Janko Kotnik: **SLOVENSKO-NEMŠKI IN NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVARČEK,** Langenscheidt, 400 str. 37.50
- Fran Bradač: **SLOVENSKO-LATINSKI SLOVAR,** 348 str. pl. 36.—
- Fran Bradač: **LATINSKO-SLOVENSKI SLOVAR,** 612 str. pl. 66.—
- **NAŠA ZAČETNICA** za dvojezične ljudske šole na Koroškem, 80 str. ilustr. ppl. 45.—
- France Verbinc: **SLOVAR TUJK,** 772 str. pl. 176.—
- **MLADINA POJE,** pesmarica za koroško mladino, 64 str. br. 8.—
- Anton Slodnjak: **ZGODOVINA SLOVENSKEGA SLOVSTVA,** 2 knjigi skupaj, 592 str. ilustr. pl. 160.—
- Dr. Anton Breznik: **ŽIVLJENJE BESED,** 360 str. pl. 75.—
- **JEZIKOVNI POGOVORI,** pravilna raba slovenskega knjižnega jezika, 308 str. br. 27.—
- **SLOVENSKA KNJIŽEVNOST 1945—1965,** lirika in proza, 392 str. ilustr. pl. 90.—
- Bertha M. Parker: **ZAKLADNICA NARAVE,** slikovni leksikon naravnih pojavov, 216 str. vel. formata, barv. ilustr. kart. 100.—
- Mirko Žeželj: **PRETEKLOST V PODOBAH,** zgodovina v besedi in sliki, 116 str. vel. formata, barvne ilustr. ppl. 47.—
- Janez Matjašič: **IZ ŽIVLJENJA NAJMANJŠIH,** pogled v svet praživali, 152 str. ilustr. ppl. 20.—
- Miroslav Zei: **MORSKI SVET,** življenjski pojavi v morju, 248 str. ilustr. ppl. 20.—
- **SLOVENSKA KNJIŽEVNOST,** izbrana dela in odlomki, 464 str. br. 42.—

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA" CELOVEC WULFENGASSE

Mož s sto triki

J. R. GARDNER

Veliki variete je ugasnil svojih tisoč svetilk. Zadnji odrski delavci so zapuščali poslopje. Vratar je po vrsti zaklenil vsa vrata in nato odšel proti zadnjim odprtim vratom, ki so vodila z ulice v garderobe artistov. V senci vhoda za umetnike je stal človek. Nosil je siv plašč in imel obešen čez roko siv dežnik.

— Je gospod Zarini še tu? je vprašal.

— Mož s sto triki?

— Prav njega iščem.

Človek v sivem plašču se je priklonil, ko je vstopil k Zariniju, „možu s sto triki".

— Ime mi je Burger, je rekel.

— Draguljar?

— Vi me poznate?

— Celo zelo rad bi bil vaša stranka, ko bi imel možnost.

— Kmalu boste imeli to možnost!

— Pa vendar ne! je veselo in presenečeno vzkliknil Zarini.

— Ponujam vam pet tisoč honorarja!

— Grom in pekel! Toda zakaj?

— Za enega od vaših sto trikov.

— Honorar ni slab! Kje pa naj pokažem ta trik?

— Jutri pri meni. Pristanete?

— Jutri se bova pogovorila o tem, se je priklonil Zarini. Pričakujte moj obisk.

Pregovarjanje je naslednji dan trajalo že celo uro. Draguljar je jezno rekel:

— Ne vem, zakaj oklevate?

— Zato, ker je to čista prevara!

— Pomislite na vaš honorar. Pet tisočakov!

— Kolikšna pa je vrednost ogrlice?

— Štirideset tisoč.

— Niti najmanj slab posel za vas.

— Niti za vas, gospod Zarini. Kolikokrat ste že napravili ta trik na odru? Ničesar drugega vam ni treba storiti, kot da ogrlico pred kontesinimi očmi daste v šatuljo in napravite, da bo pri tem izginila.

— Kaj pa, ko bo doma opazila, da ogrlice ni?

— Če ogrlice na poti do hiše zmanjka, se je nasmehnil draguljar, moja draguljarna nima s tem nikakršne zveze.

Čez eno uro je kontesa vstopila v draguljarno. Z njo je bil mlad človek. Predstavila ga je za svojega sekretarja. Draguljar je odprl težko jekleno blagajno.

— Imeli boste, kontesa, kar ste si tolikanj želeli!

— Lahko vidim ogrlico?

— Izvolite, tu je.

Veliki, dragi kamni, nanizani tako na gosto, da se je komaj videl platinski okov, so bili nepopisno lepi. Draguljar je predstavil Zarinija ki je stal zraven njega:

— Moj poslovni prijatelj iz Londona. Včeraj mi je prinesel zadnje kamne iz Londona.

Dala je znak sekretarju. Iz torbe je izvlekel štirideset tisočakov in jih položil na mizo.

Zarini je vzel ogrlico in jo dal v škatlico, obloženo s črnim žametom.

Kontesa, prepričajte se, da je nakit v kaseti, je rekel Zarini. Če gre za tako krasne dragulje, ni človek nikoli dovolj previden.

Zaprl je šatuljo in jo dal stranki.

Ko je kontesa odšla, je draguljar dejal:

— To ste napravili hudičevo spretno, Zarini!

— Ta trik kažem vsak večer v varieteju.

— Pozorno sem vas opazoval, pa nisem ničesar opazil. Če ne bi bilo ogrlice sedaj v mojih rokah...!

— Dovolite?

— Kaj vam pride na misel! Zakaj jemljete ogrlico?

— Dal vam jo bom v zameno za svoj honorar. Šele ko dobim denar!

— Nezaupanje?

— Recite temu praznoverje.

Draguljar je odštel pet tisoč. Zarini je potisnil bankovce v žep.

— Sedaj bom dal ogrlico v vašo jekleno blagajno. Osebno se prepričajte, da je nakit v njej.

Ogrlica je ležala na pepelnato sivi jekleni plošči v drugem predelku blagajne. Zarini je zaprl vrata in dal ključ draguljarju.

Artist je poklical taksi, ki je peljal mimo draguljarne. S sedeža je še enkrat ljubeznivo pozdravil draguljarja, ki mu je mahal z roko. Kakor hitro se je taksi oddaljil, je draguljar odprl blagajno in se zaprepaščen zamajal. Ogrlice ni bilo, na njenem mestu je bilo pismo:

„Gospod, upam, da ste zadovoljni z mojo izredno predstavo. Rad priznam, da je bil honorar nenavadno visok, kakršen je le redko pripadel artistu. Ogrlico bom odnesel pravi lastnici in našel bom prepričljiv izgovor. Nikakor namreč ne želim, da bi izgubili tako bogato stranko, ki vam bo v prihodnosti gotovo omogočila, da se v varieteju še naprej čudite ‚možu s sto triki'."

Mednarodni dan pismenosti

opozarja na pereči problem analfabetizma

Boj proti nepismenosti v svetu je že dal prve pomembne uspehe, četudi se absolutno število odraslih ljudi, ki ne znajo ne brati ne pisati, še naprej povečuje. Po najnovejših statističnih podatkih UNESCO (posebne organizacije Združenih narodov za prosveto, kulturo in znanost) je danes nepismenih kakih 30 odstotkov prebivalstva Zemlje, kar je 10 odstotkov manj kot leta 1960 in celo 20 odstotkov manj kot leta 1950, ko je bila nepismena še polovica prebivalstva našega planeta.

V zadnjih dvajsetih letih se je naučilo brati in pisati 600 milijonov odraslih ljudi. V Afriki je danes nepismenih še 74 odstotkov ljudi, v Aziji pa 47 odstotkov. Precejšen uspeh so dosegli v Latinski Ameriki, kjer se je število nepismenih zmanjšalo od 32 na 23 odstotkov ljudi.

Po ugotovitvah UNESCO do konca tega stoletja še ne bo možno rešiti problema nepismenosti; sicer bo število nepismenih padlo na 15 odstotkov svetovnega prebivalstva, vendar to pomeni, da bo na svetu še vedno 650 milijonov odraslih ljudi, ki ne bodo znali ne pisati ne brati. Zato pa razne mednarodne ustanove še naprej posvečajo temu problemu največjo pozornost.

Važno vlogo pri teh prizadevanjih zavzema tudi mednarodni dan pismenosti, ki ga obhajamo vsako leto 8. septembra. Ob letošnjem dnevu pismenosti so na sedežu UNESCO v Parizu podelili nagrado Mohameda Reze Pahlavija in nagrado Nadežde Krupske. Za prvo, ki jo podeljujejo od leta 1967, je dal sredstva iranski šah, za drugo, ki je bila ustanovljena leta 1969, pa je prispevala sredstva sovjetska vlada. Nagrade dobivajo ustanove in posamezniki, ki so si pridobili največ zaslug pri širjenju pismenosti.

Podelitev omenjenih nagrad pa je bila le ena izmed prireditev ob letošnjem dnevu pismenosti. Nekatere članice UNESCO so ob tem dnevu začele izvajati posebne načrte za odpravljanje nepismenosti; med drugim bodo prirejale tečaje za nepismene in še posebej za voditelje takih tečajev, več dežel pa je v ta namen odprlo tudi nove učne zavode.

Za mednarodni dan pismenosti je UNESCO pripravila poseben program tudi za obveščanje javnosti o prizadevanjih, da bi čimprej znalo pisati in brati čimveč ljudi po vsem svetu. V programu je bilo med drugim rečeno, naj bi ob mednarodnem dnevu pismenosti vse dežele ocenile svoje dosedanje dosežke ter razmislile o izboljšavah učnih načrtov, o šolanju predavateljev ter o nadaljnjih raziskavah in poskusih na tem področju. Poudarjena pa je bila tudi potreba po tesnejši povezavi gospodarstva z prizadevanji, da bi se naučilo pisati kar največ ljudi. Zlasti dežele v razvoju se bolj in bolj zavedajo, da je pismenost v sodobnem svetu eden poglavitnih pogojev za hitrejši razvoj.

Od dežel, ki same nimajo nepismenih, pa UNESCO pričakuje, da bodo podprle prizadevanje drugod po svetu. V ta namen naj bi sklepale dvostranske sporazume o izobraževalnih programih, predvsem pa naj bi zbirale sredstva, s katerimi bi potem pospeševale akcije povsod tam, kjer je še visok odstotek prebivalstva neveščih branja in pisanja.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske vije — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske vije — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 11. 9.: 5.05 Godba na pihala — 5.33 Ljudske vije — 7.55 Naš hišni vrt — 9.00 Glasba zate in zame — 10.00 Glasbena posetnica — 11.00 Naša lepa domovina — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 To radi poslušamo — 18.00 Mala solistična parada — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Združeni v glasbi — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 12. 9.: 6.10 Igra na orgle — 6.35 Ljudska glasba iz Avstrije — 7.35 Glasbeni jutranji pozdrav — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Zabavni koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert iz Tirolske — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Sončna dežela ob Baškem jezeru — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zveneča Avstrija.

Ponedeljek, 13. 9.: 5.05 Ljudske vije — 9.00 Z dobro voljo — 10.00 V pestrem zaporedju — 11.00 Predmestne melodije — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Koroško pesništvo — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Kako moderna je žena v naši družbi — 16.30 Otroška oddaja — 18.05 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 In ljudje so tako prijetni — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Radijska igra — 21.30 Ljudska glasba.

Torek, 14. 9.: 5.05 Ljudske vije — 9.00 Naprej z dobro voljo — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.00 V pestrem zaporedju — 11.00 Košček starega Dunaja — 14.30 Mladinska oddaja — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Že prihaja jesen — 16.15 Kako moderna je žena v naši družbi — 16.30 Otroška oddaja — 18.05 Oddaja sindikalne zveze — 18.45 Note in beležke — 19.15 In kaj pravite vi? — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Glasbena vprašalna pola.

Sreda, 15. 9.: 5.05 Ljudske vije — 9.00 Halo, tukaj smo veseli — 9.30 Vesele note — 10.00 V pestrem zaporedju — 11.00 Ples z Dunaja — 14.30 Srečanje — 15.00 Ura pesmi — 16.15 Spolnost v življenju žene — 16.30 Na obisku pri gospej Opereti — 17.10 V dunajski kavarni — 18.05 Oddaja industrije — 19.15 Jezik domovine — 20.10 Za prijatelja planin — 21.15 Filmski obzornik.

Četrtek, 16. 9.: 5.05 Ljudske vije — 9.00 V veseli družbi — 9.30 Vesele note — 10.00 V pestrem zaporedju — 11.00 Drage, mirne stare ulice — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 16.15 Spolnost v življenju žene — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Iz glasbenega paviljona — 17.50 Novo kazensko pravo — 18.05 Oddaja obrtnega gospodarstva — 19.15 Na obisku pri koroških muzikantih — 20.10 Boj za Visoki Klek — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 17. 9.: 5.05 Ljudske vije — 9.00 Na veseli poti — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 V pestrem zaporedju — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 V zelenem gozdu — 14.45 Koroški avtorji: Johann Siescutti — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Otroci pojo — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.05 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Ljudstvo in domovina — 22.22 Okretnica jugovzhod.

Slovenske oddaje

Sobota, 11. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 12. 9.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 13. 9.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

Torek, 14. 9.: 13.45 Informacije — Za krmilom.

Sreda, 15. 9.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

Četrtek, 16. 9.: 13.45 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo — Domači napevi.

Petek, 17. 9.: 13.45 Informacije — Za prijeten konec tedna.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 11. 9.: 6.50 Beseda na današji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Pihalni orkester RTV Ljubljana — 12.10 Iz domače simfonične zakladnice — 12.40 Po domače — 14.10 Vesela godala — 14.30 Pojo solisti beograjske opere — 15.40 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 16.40 Dobimo se ob isti uri — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Klavir v ritmu — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Z ansamblom Borisa Kovačiča — 20.30 Radijska zabavna igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 12. 9.: 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.40 Orkestralne skladbe za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Slovenske narodne v raznih izvedbah — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Klavir v ritmu — 15.05 Igramo za razvedrilo — 16.00 Radijska igra — 16.46 Lepe melodije — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Plesna glasba — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 13. 9.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Operetna glasba jugoslovanskih avtorjev — 12.10 Georges Bizet: Arležanka — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.10 Iz partitur skladateljev Mojmira Sepeta, Atija Sossa in Jožeta Privška — 14.35 Voščila — 15.40 Poje zbor bratov Milavcev iz Brežic — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.35 Z ansamblom Francija Puharja — 18.45 Kulturni poletni vodnik — 19.15 Z ansamblom Maksa Kumra — 20.00 Iz Puccinijeve opere „La Boheme" — 21.00 Mozaik melodij — 21.30 S solistom Jožetom Kampičem — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.05 Alojz Gradnik: Pesmi — 23.15 Slovenski pevci zabavne glasbe.

Torek, 14. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Z ansamblom Jožeta Kampiča in Silva Štingla — 12.10 Iz Kozinove opere „Ekvinokcij" — 12.40 Vedri zvoki z domačimi ansambli — 14.10 Delavski oktet iz Šenčurja pri Kranju — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Oboist Drago Golob — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje — 18.45 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 19.15 Z ansamblom Milana Križana — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 22.15 Verdi, skladatelj komorne glasbe — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Sreda, 15. 9.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Kaj vam pripoveduje glasba — 9.20 Iz del skladatelja Marjana Vodopivca — 9.40 Sibvenske narodne za glas in orkester — 12.10 Lajovčeve pesmi — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Ob lahki glasbi — 14.35 Voščila — 15.40 Iz domače simfonične zakladnice — 16.40 Newyorške filharmonike dirigira Leonard Bernstein — 17.10 Srečanje z mojstri francoske glasbe — 18.15 Iščemo popevko poletja — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana, solist Igor Ozim — 21.25 Od melodije do melodije — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 16. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Melodije slovenskih avtorjev — 12.10 Iz Puccinijeve opere „Madame Butterfly" — 12.40 Čez polja in potoke — 14.10 Lahka glasba za razvedrilo — 15.40 Poljske narodne pesmi izvaja ansambel „Masovsze" — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.30 Igra ansambel Jožeta Privška — 18.45 Naš podlistek — 19.15 Z ansamblom Silva Štingla — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Vabimo vas na bralno vajo — 22.15 Med predstavniki jugoslovanske glasbene avantgarde — 23.30 Popevke slovenskih avtorjev.

Petek, 17. 9.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Popevke s slovenskih festivalov — 12.10 Melodije Rista Savina — 12.40 Angleške pihalne godbe — 14.10 Ob lahki glasbi — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Emil Adamič: Tatarska suita — 16.40 Londonski festivalni orkester — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 18.15 Glasbeni vsak dan — 19.15 Z ansamblom Vilija Petriča — 20.00 Zbor tridentinskih alpincev poje italijanske in furlanske pesmi — 20.30 Top-pops 13 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

DRAGE PROMILE

Druge dežele — druge navade. Ta pregovor velja tudi glede predpisov o alkoholu v prometu. Zato naj bi se vsak voznik, ki potuje v inozemstvo, poprej zanimal o dovoljeni višini promila v deželi, v katero potuje.

Najbolj strogi v tem oziru sta Finska in Vzhodna Nemčija, ki prepovedujeta voznikom vsakršno uživanje alkohola. Nekoliko „milejša" je Poljska, kjer znaša dovoljena količina alkohola 0,2 promila, medtem ko znaša na Češkoslovaškem 0,3 promila. Količino 0,5 promila je uvedlo kar šest evropskih držav, in sicer Bolgarija, Grčija, Jugoslavija, Nizozemska, Norveška in Švedska. Enaka količina kot pri nas v Avstriji — namreč 0,8 promila — velja tudi v Franciji, Madžarski, Švici in Veliki Britaniji. 1,0 promila velja na Danskem in v Romuniji, 1,3 promila v Zahodni Nemčiji (kjer pa nameravajo količino znižati na 0,8 promila), 1,5 promila pa v Belgiji. V Italiji in Španiji ter na Portugalskem odločajo oblasti na podlagi okoliščin v posameznem primeru, medtem ko v Luxemburgu šele pripravljajo ustrezne predpise.

„Novo učenje"

Pod geslom „Novo učenje" bo inštitut za gospodarsko pospeševanje pri koroški zbornici obrtnega gospodarstva tudi v sezoni 1971/72 izvedel obsežen program različnih prireditev za nadaljnje poklicno izobraževanje, za obratno nasvetovanje, za racionalizacijo in za pospeševanje prodaje.

Samo na področju nadaljnjega poklicnega izobraževanja obsega program okrog 1000 najrazličnejših prireditev — od seminarjev in predavanj preko tečajev in ekskurzij do strokovnih prireditev posameznih gospodarskih panog, kot so n. pr. obrt, industrija, trgovina, tujski promet itd.

Važno vlogo igrajo pri tem tudi prireditve, ki služijo vzgoji strokovnega kadra za nova gospodarska podjetja, katera nastajajo v okviru strukturnih sprememb v deželi; sem spadajo tudi razne možnosti za delavce, ki so zapustili svoj dosedanji poklic oz. vsled ukinitve podjetij zgubili delovno mesto, da se priučijo za nove poklice. Take prireditve izvaja inštitut v sodelovanju z deželnim delovnim uradom.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

TV Avstrija 1

Sobota, 11. 9.: 13.00 Petdeset let Gradiščanske — 16.00 Za otroke — 16.25 Pika Nogavička — 16.55 Počitnice med trstjem — 17.30 Kaj morem postati — 18.00 Tedenski obzornik — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Deklica odpri okence, podeželjska veseloigra — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Pekel rdečih gora, film iz državljanske vojne.

Nedelja, 12. 9.: 16.00 Za otroke — 16.45 Kontakt — 17.15 Brez nagobčnika — 18.05 Otrokom za lahko noč — 18.10 Tajnosti morja — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Kraj zločina — 21.45 Kritična dokumentacija o Gradiščanski — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Iz moje knjižnice.

Ponedeljek, 13. 9.: 18.00 Znanje aktualno — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.50 Iz otroških dni filma — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop, Al Mundy — 21.05 Telešport — 22.05 Čas v sliki.

Torek, 14. 9.: 18.00 Angleščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Zahodno od Santa Fe — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop prosim — 21.00 Rdeča soba — 22.05 Čas v sliki.

Sreda, 15. 9.: 11.00 Tarzan in nacisti — 12.15 Telešport — 16.30 Za otroke — 17.10 Mala abeceda športa — 17.35 Lassie — 18.00 Francoščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Ljubi stric Bill — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Talenti 70 — 21.45 Gledališče in diskusija — 23.20 Čas v sliki.

Četrtek, 16. 9.: 18.00 Italijanščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Vedno kadar je jemal pilule — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Dan in noč, film — 21.45 Civilizacija — 22.35 Čas v sliki.

Petek, 17. 9.: 11.00 Vijolica z Potsdamskega trga — 17.00 Svetovno prvenstvo v smučanju na vodi — 18.00 Zeleni svet — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.41 Oddaja kmetijske zbornice — 18.50 Cesaričin sel — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kadar oče s sinom — 21.15 Aktualni dogodki — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Na poti ob koncu tedna.

TV Avstrija 2

Sobota, 11. 9.: 18.30 Aktualni dogodki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Berlinska Antigona — 21.25 Telereprize.

Nedelja, 12. 9.: 18.30 Iz moje knjižnice — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Moderna gradnja — 20.00 Šah kraljevska igra — 20.15 Mozart: Cosi fan Tutte, komična opera — 22.45 Telereprize.

Ponedeljek, 13. 9.: 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Kaj vemo o spanju? — 21.05 Zgodba Nane S., film — 22.20 Telereprize.

Torek, 14. 9.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Tarzan in nacisti — 21.30 Telereprize.

Sreda, 15. 9.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Vijolica s Potsdamskega trga — 21.35 Telereprize.

Četrtek, 16. 9.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Plačan samomor — 21.05 Z dežnikom, očarljivostjo in melono — 21.55 Telereprize.

Petek, 17. 9.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Na poti ob koncu tedna — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Albertina-koncert — 21.15 Lepotica devetdesetih let, film — 22.25 Telereprize.

TV Jugoslavija

Sobota, 11. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 16.35 Motodirke za prvenstvo Jugoslavije — 18.20 Andaluzijski plesi — 18.45 Obzornik — 19.00 Bratovščina Sinjega galeba — 19.25 Mozaik — 19.30 Kažipot — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zlati delfin, zabavno glasbena oddaja — 21.35 Cirkus, film — 22.05 Nikoli grde besede — 22.40 Poročila.

Nedelja, 12. 9.: 9.30 Po domače — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mozaik — 10.50 Otroška matineja — 11.35 Mestece Peyton — 14.00 Avtomobilske dirke za prvenstvo Jugoslavije — 15.40 Motocros — 16.30 Mednarodni boksarski turnir — 17.15 Hatari, ameriški film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Sovjetski folklorni ansambel Berjozka — 21.35 Videofon — 21.50 Športni pregled — 22.20 Poročila.

Ponedeljek, 13. 9.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.10 Drejček in trije marsovčki — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Ljudje v soseski — 19.00 Mozaik — 19.05 Mladi za mlade — 20.00 Dnevnik — 20.35 Osvajalec — 23.00 Poročila.

Torek, 14. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 18.00 Prijatelj Ben — 18.25 Obzornik — 18.40 Poje Gianni Nazzaro — 19.00 Mozaik — 19.05 Zdravilne vode — 19.30 Nega telesa — 20.00 Dnevnik — 20.35 Rashomon, japonski film.

Sreda, 15. 9.: 8.15 Šolska oddaja — 15.10 Madžarski pregled — 15.25 Nogomet — 17.45 Erazem in potepuh — 18.15 Obzornik — 18.30 Zabavno glasbena oddaja — 19.00 Mozaik — 19.05 Od filma do filma — 19.20 Po sledeh napredka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Direktor, drama — 21.45 Naš vsakdan.

Četrtek, 16. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 18.00 Oddaja za otroke — 18.15 Obzornik — 18.30 Svet v katerem živimo — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Vse življenje v letu dni — 20.00 Dnevnik — 20.35 XXI. stoletje — 21.25 Maupassantove novele — 22.30 Poročila.

Petek, 17. 9.: 9.30 Šolska oddaja — 14.40 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.50 Oddaja za otroke — 18.15 Obzornik — 18.30 Jazz — 19.00 Mestece Peyton — 20.00 Dnevnik — 20.35 Fanny, ameriški film — 22.45 Ladja upanja.